NEMOKAMAS PRIEDAS PRIE „DRAUGIJOS“ 59 №

T. I. **ATEITIS** N 10.

Jaunimo balsas.

Užtekės skaisti aušrelė
Ant tėvynės Lietuvos
Ir išves į tikrą kelią
Musų brolius iš tamsos!...
Štai aušros jau sklysta gandas:
Darban stosim mes, jauni!
Mums tik naujos spėkos randas
Ir veikt norai prakilni!...
Gan miegoti!—šaukia broliai
Ir sesutės Lietuvos—
Nebenorim, kaip ligšiolei,
But tamsuoliais visados!...
Norim rasti savo dalį,
Daugiau meilės ir tiesos,
Tiems padėt, kurie negali
Spindulių regėt šviesos!...
Norim dirbti mes tėvynėj—
Garbę tautai sugrąžint,
O atšalėlių krutinėj
Jausmus meilės atgaivint!...
Mus' krutinės kaista jaunos
Ir jausmai karšti liepsnoj',
Idealai prote kraunas,
Veikt svajonės nenustoj'...
Į vienybę, kas tik doras,
Kam yr brangi ateitis,

Kam tarnaut tėvynei noras,
Kam dar laimės žib viltis!...
Naujo, naujo reikia plano,
Kad pakiltumėm greičiau!...
O kas gailis miego seno,
Tas šalin teein verčiau!...
Užtekės skaisti aušrelė
Ant tėvynės Lietuvos
Ir išves į tikrą kelią
Musų brolius iš tamsos!...

18.X.11 m.

Žemės Dulkė.

—:—

SENAS MIŠKAS.

Oi, giruže, tu regėjai,
Kaip ant mus' blaivios šalies
Tamsųs debesįs užėjo
Pilnos nuoskaudų nakties;
Baisios žinomos tau dienos,
Kada Lietuvos vaikų
Ašarojo vien blakstienos
Po našta sunkių vargų;
Nelaiminga mus tėvynė...
Kiek turėjo ji kentėt!...
Argi mes, tai atsiminę,
Nenorėsim jai padėt?!...
Slenka dienos, slenka amžiai,
Mainos išvaizda gamtos.
Juk ir mus vargeliai glamžę,
Laikui bėgant vis nustos...
Miškas regi, kaip aušrelė
Iš už jojo taip graži,
Skaisti, meili, it mergelė,
Teka, kįla pamaži.
Teka aušra, nes praslinko
Naktįs tamsios, ilgos jau.
Ir lietuviai bunda, trinka,
Praded' buti „žmonės sau!“...

Žemės Dulkė.

—o—

KAS PASIDARĖ?

Ne tie šiandieną jau laikai,
Kur buvo ten senovėj':
Greit ilstam, kaip maži vaikai
Gyvatos bėgant srovei.
Kas pasidarė su mumis,
Kad mažinas mus' jiegos?
Didvyrių esam sunumis,
O mus nuveikia miegas!...

Uosaitis.

Vargas neleidžia.

Nesmagios rudens dienos. Dangus apklotas tamsiais debesiais. Retai kada saulutė linksmai šyptels, prasiskverbus iš po jų tamsios skraistės. Visur liudna, nyku. Laukai pliki. Ten kur vasarą rugiai lenkė pilnas savo varpas—šiandien barkšo gyvulių nutremptos rugienos. Kur puikiai žaliavo lankos—šiandien vandens plaujami kyšo parudę stagarai. Medžiai, kurie puikavo savo žaliais parėdais, stovi dabar palenkę viršunes, plikas apkorę šakas ir rodos skundžiasi:—„Viešpatie, už ką mus taip apnuoginai, mums šalta, štai kaip vėjas gaudžia"... Miškas, kurs skambėjo nuo paukščių dainų—dabar gludi nusiminęs, lyg ko bijodamas, tik vėjas smarkiai blaškosi, niuniuodamas neramią savo dainą. Visur taip nyku, nesmagu. Lietus lašena. Vėjas piktai daužosi po plačius laukus ir rodos ko išsiilgęs, ar gailėdamos, graudžiai, graudžiai verkia, gaudžia.

Kilnių dvarę kulia. Kieme trukšmas, rėkavimai. Kumečiai pyškindami botagais vieni veža javus iš kugių prie mašinos, kiti grudus į klėtį. Užvaizda barasi, keikia. Bet visus šituos balsus užslopina kuliamosios mašinos dundėjimas, spiegimas.

Štai prie atstu stovinčio, jau pabaigto krauti šiaudų kugio, prisišliejęs vaikiukas, kokios dešimties metų. Ką jis čia veikia?—Štai prasikrapštė šiauduose lindynaitę ir labiau prisiglaudė prie kugio. Gal pasislėpė išsimiegoti? Ne. Didelės raiškios jo akįs apibėgo aplinkui. Čia niekas neužeis, visi dirba, skubinasi užvaizdo skatinami.

Greit išsitraukė vaikinukas iš už ančio dailiai į skepetaitę susuktą kningelę.—Elementorius!—šnabžda vaikutis maloniai nusišypsojęs. Praskleidė lapus ir dar labiau prisiglaudęs prie kugio panėrė savo mėlynas akis į raides. Akis jo nušvito, malonus raudonumas apdengė suvargusį jo veidelį.

— Dieve mano, kada aš išmoksiu skaityti? Mamytė pereitą žiemą dar tik raides parodė—aš jas išmokau atmintinai,—o skaityti vis dar nemoku—šnabžda vaikelio lupos ir kokis tai neapsakomas liudnumas, ilgesys aptraukia skaistų jo veidelį.—Dieve mano, kaipgi norėčiau išmokti gerai skaityti, taip kaip skaito Vileikų Antanukas! Kaip jis daug išmano ir kokių įdomių daiktų žino, rodos klausytum ir klausytum. Bet kur man taip skaityti: jisai mieste mokosi—o aš kiaulės pas juos ganau, pas tėvus-gi stumdomas visur vaikomas. Geras-gi buvo tasai Antanukas, visados apypietėms šį tą man paskaitydavo. Smagiai praėjo vasara ten beganant. Net mane buvo ketinęs išmokyt gerai skaityti, bet į galą vasaros apsirgau, o rudenį visai tėvai atsiėmė—mamai sunku vienai apsitrusti, reikia pagelbėti. Taip ir likosi mano mokslas—vis mąsto vaikutis ir juodos mintis slenka po jo galvutę, nesmagu jam.

— Prašysiu mamaitės, turės nors žiemos metu biskį pamokyti, ji taip dailiai skaito iš maldaknygių, o paskui vasarą gal Antanukas ir visai gerai išmokys.—Atsiminė vaikutis tas Antanuko storasias knygas, kur tiek visokių yra paveikslėlių, taip gražių skaitymų; galvojo kada jisai skaitys taip aiškiai, taip gražiai, kaip skaito Antanukas.

Saldus tai buvo svajojimas. Bet štai išgirdo motinos balsą:

— Jonuk, Jonuk, kur tu dingai? Tavęs senai jau ieškau, vis surasti negaliu—kalbėjo motina pamačiusi jį įlindusį į šiaudus su elementorium rankose.

Jonukas kruptelėjo. Svajonės dingo. Pašoko greitai ir, susukęs elementorių į skapetaitę, nubėgo pas motiną.

— Tiek darbo, tiek trusos,—barėsi motina,—visa viena negaliu aprėpti, tai kiaulės pašerti, štai jau ir vakaras, tėvas pareis iš darbo nuilsęs, nevalgęs,—o dar ir bulvės neskustos. Tu vis slampinėji kaž-kur su savo tuom lementorium, nei nesugaudysi, nors ateitum man pagelbėt!—

Į vakarą dangus lyg biskį prasiblaivė. Net saulutė kelis kartus prasiskverbusi iš po debesų paskleidė savo spindulius, bet tokius neaiškius, tokius liudnus. Antgalo lyg ir pabugus tamsių debesų, iš visų kraštų jają apsupusių, pati pasislėpė už dangaus skliauto.

Kuliamoji mašina sustaugė, sušvilpė. Jos balsas toli, toli pasklido apreikšdamas visiems, kad pabaiga šios dienos darbui, kad laikas pasilsėti tiems vargdieniams, visą dieną sunkiai dirbusiems.

Kumečiai išsiskirstė po „kašarus“. Parėjo ir Martinas, Jonuko tėvas. Drabužiai nuplišę, purvinas, veido nematyti per dulkių eilę, tik akis žiba, kaip du žiburėliai.—Vai pailsau!—ištarė sėsdamas ant suolelio palei duris. Nusišluostė juodą prakaitą bėgantį per veidą.

— Ačiu Dievui—jau ir šitą dienelę praleidome, tebunie Jo garbei!

— Motin, ar dar vakarienė nepagaminta, aš taip nuvargęs, net skauda visą.

— Luktelk trupučiuką, štai jau bulvės verda, tuojau nusunksiu, svogunienė jau padaryta.

Skaniai srėbė nusidirbęs Martinas šaltą svogunienę. Jonukui tik buvo ne do valgio. Motina neapsiimanti mokyti. Laiko mat nėra, tiek trusos. O Jonukas svajojo mokysiąsis. Bet svajonės turi dingti. Vien širdį jam peršti. Tamsios mintis slėgte-slėgia. Neramu.

— Kas tau, Jonyti, kad toks šiandien rukšnotas, nei valgyti nenori, svogunienė toki skani,—klausė bevalgydamas tėvas.

— Ot, supaisysi!—atsakė motina.—Mokytis užsimanė, negali jo nei sugaudyti, vis su savo tuom „lementorium“ užlindęs kur ir stukso valandomis. O man tiek darbo, pati viena nespėju visa apeiti. Antgalo pamokyčiau kiek iš maldaknygių, bet kada? Tai čia, tai ten bėgk. Tai prie mašinos, tai į virtuvę ponia šaukia, tai namie visa aptrust, apžiurėt. Reikia taipgi ir užsiverpti kelias kapeikas, nors skarelei. O antgalo ar gali visas užgaidas išpildyti? Ne ką padės mokslas kiaules beganant!

— Ne, motin, taip nekalbėk. Mokytas tai jau vis mokytas. Ar šian ar ten nueisi vis bus geriau negu tamsuoliui. Štai kad ir aš pats, kad bučiau kiek pramokytas, ar negeriau butu? Ar laiškas rašyti, ar kas — jau nereik bėgti ieškot, kad kas perskaitytu ar surašytu — o kas dovanai tau padarys? Kelias kapeikas ir ištraukia iš kišenės. Dabar-gi tamsus, kaip pagalys, net Dievo nemoki prideramai pagarbinti. Mielai leisčiau Jonuką, kad ir į mokyklą, bet kur išteklius. Štai visas mano turtas!—išskėtė Martinas savo surembėjusias, puslėtas rankas.—Džiaugiesi ir tuom, kad vos uždirbi juodos duonos kąsnį ir pastogę galvai priglausti.—

Apsidairė Martinas po savo grinčią. Silpnai švietė mažas žiburėlis, pakabintas palubėje. Persimetę, pajuodusios nuo dumų ir šlapumos sienos stovėjo, rodos, grąsindamos visus prislėgti. Šaltas vėjas putė per skuduriais užkamšytus langučius. Per prakiurusias lubas šian ir ten varvėjo tiršti, rudi lašai.

— Ir tai ne mums,—liudnai šypsodamasis pratarė Martinas.—Iš ko čia mokysi, iš ko čia ką darysi. Vargas vien ir neturtas spaudžia. O vaikas taip norėtu mokytis. Gera butu, bet kaip tą įstengsi. Pats tamsus, raidės nepažįstu. Ana Sočių dvare ponas įrengė mokyklą kumečių vaikams, ten kas kita, dovanai moko. Gerai jei bažnytkiemis butu netoli. Žiemos metu galima butu leisti į mokyklą. Daug nekaštuotu. Bet dabar kas daryti?—Neramios mintįs slinko suvargusioj Martino galvoj.

Jis savo protu aiškiai suprato ir jautė mokslo reikalingumą. Pats buvo tamsus, bemokslis, bet visa širdžia linko prie šviesos, prie mokslo. Daug kartų matė užvaizdą skaitant ar rašant, matė ir patį poną. Jautė tada Martinas nepaprastą prie jų pagarbą delei jų mokslo. Geidė tatai jisai ir Jonuką nors šiek tiek pramokyti. Bet kaip, kokiu budu?

Ilgai taip sėdėjo Martinas sunkiai užsimąstęs. Kaip šešėliai slinko jo atminime nelinksmos praeities dienos. Nuo mažų dienų vargas ir vargas, sunkus darbas dvaruose, uždarbys menkutis. Taip maža linksmesnių valandų. Taigi tuom labiau mokslas jam išrodė kokia tai nepaprasta jiega, naikinančia vargus. Kaip butu laimingas nors šiek tiek prasimokęs.

Pabudo antgalo iš ilgo užsimąstymo. Jo veidas nušvito.—Motin, taip norėčiau pramokyti Jonuką, ir budą jau suradau. Jei Dievas duos sveikatą, nuo šv. Martino persikelsime į Pelkių dvarą. Tenai nors gyvenimas bus sunkesnis, bet Jonuką galima bus pramokyti.

Gretimame bažnytkiemyje yra valsčiaus mokykla. Per žiemą galėtu Jonukas iš namų bėgioti, vasarą-gi ganytu. Mokslas daug nekaštuos. Šiek tiek pavargsime, bet be didelių iškaščių šiek tiek Jonuką pramokysime.

Jonukas ramiai sėdėjo įlindęs į kampą ir klausėsi tėvo kalbos. Širdis jam labiau pradėjo plakti, džiaugsmingos ašaros pabiro iš akių.

— Viešpatie, ir aš galėsiu mokytis—tik tiek sušnabždėjo jo lupos. Neapsakomai linksma jam radosi. Jis mokysis ir tai netik skaityti, bet gal ir rašyti išmoks. Linksmas atsigulė šį vakarą Jonukas.

Smarkus mašinos švilpimas, šaukiantis kumečius į darbą sužadino ir Jonuką. Smagiai jis šią naktį miegojo, nors kietos krosnies plytos spaudė jam šonus. Smagus buvo sapnai, smagus ir linksmas atsikėlė. Tėvo nebuvo grinčioje, jau buvo išėjęs prie darbo, tik motina trusėsi gamindama pusrytį. Nors dangus apsiniaukęs, vėjas piktai šniokšdamas nešioja lytingus debesis, perpučia visą kuną—Jonukui vienok linksma. Pasišokinėdamas varinėja paršus į tvartą, bėgioja motinos paliepimais. Ir kaip nebus linksma! Ik švento Martino tik dvi savaiti. Paskui mokysis, ir tai ne by kur—mokykloje. Negali Jonukas tvertis džiaugsmu.

Baisiai sušvilpė mašina. Jos balsas staugdamas, kaukdamas nusklido toli, toli, lyg skundą nešdamas, lyg pasibaisėjimą. Bet kas tai butu, dar pietus toli, gal kas pagedo?

— Neduok Dieve, kokios nelaimės—mąsto persigandusi Martinienė, skusdama pietums bulves.—Prie mašinų dažnai atsitinka.—

Ant kiemo pakilo klyksmas, rėkavimai. Mašina sustojo. Keturi vyrai neša „kašarų“ link kaž-ką tokį kraujais pasruvusį. Nelaimingasis graudingai dejuoja. Artinasi prie Martino buto.

— Ak Tu, Dievulėliau!—suriko Martinienė širdį verianču balsu—ir kaip ilga griuvo už slenksčio į purvyną. Vyrai įnešė Martiną į trobą ir paguldė ant lovos. Atvedė alpstančią Martinienę. Toji kokiomis tai kraujais pasruvusiomis, klaikiomis akimis žvalgėsi aplinkui, nieko nesuprasdama, nieko nematydama. Vėl pasigirdo kurtus ligonio dejavimas. Subėgę moterįs ir vyrai stengėsi sulaikyti srovėmis bėgantį kraują. Martinas visas buvo sumankytas, sulaužytas. Beverčiant šiaudus diržas jį pamušė po ratais. Koliai sustabdė mašiną, visą jįjį sulaužė. Vos gyvas guli ant lovos. Nesustabdytas kraujas vis teka ir teka. Spėkos visiškai apleido Martiną. Žiuri nusiminę susirinkusieji. Martinienė dar baisesnėmis akimis vedžioja aplinkui...

Štai pakrosnyj niukso koks tai susirietęs gyvas daiktas. Gyvas nes kruta—tai vaikas, Jonukas. Ko jis ten taip susitraukęs, užsimąstęs—gal saldžiai svajoja kaip mokysis Pelkių bažnytkiemio mokykloje?...

Moksleivis-Rugėnas.

LIETUVA.

Kur Nemunas teka, knr plaukia Neris,—
Nuo amžių sujungti draugais—
Čia musų Tėvynė prabočių šalis
Papuošta žaliaisiais miškais.

Kur pilna gražiausių triobelių matai:
Čia kryžius, ten kieme šulnys;
Štai musų lietuvių geriausi sargai
Juos turint nežus lietuvys.

Kur akį mesi, ten įvairųs žiedai
Siubuoja nuo vėjo lengvaus;
Net alpsta širdis—taip maloni kvapai
Nuo rutų darželio gražaus.

Aš augau, bėgiojau, čia žirgus ganiau,
Tėvų laukuose kitados;
Ariau ir akėjau,—sunkiai vis vargau
Silsėjau ant pievos minkštos.

Tėvyne, matute!—tu mano graži
Man protą ir jiegas gimdai
Ir dvasią poėtoms iš miego keli
O meilės bedugnėj skandai.

Kaip saulė raudona keliauji augštyn
Išskleidus daugybe spalvų;
Kaip puokštė pražydus, tu augi stipryn
Širdyse lietuvių vaikų.

Sutvirtini kuną, atgimdai jausmus,
Nors spaudžia nelaimės vargai;
Sugydai žaizdas ir išrauni skausmus,
Tu niekad liudna nebuvai.

Ant savo krutinės gimdai daug žiedų,
Sesučių dabini kasas,
Sutvėrei daugybę garsių milžinų,
Kas Tavo galybę supras?...

Jonas Ilgunas.

IŠ EKSTERNO UŽRAŠŲ.

I.

1908 m. Šiauliuose. Šiandien labai blaivus rytas. Rudens oras taip sveikas dabar — sausas, ir rodos gaivinte gaivina krutinę. Balti voratinkliai, kaip aukso šilkeliai žiba ištiesti ant laukų. Tik liudnas reginys tie geltoni lapai... Po piet girdžiu, beldžiasi į duris. Prašau. — Labas ryts (įėjo mokinys-gimnazistas). — L a u k a s. — Aš pasisakiau savo pavardę ir paprašiau sėsti.—Ačiu—aš tik trumpai valandėlei. aš pas tamstą su reikalu: girdėjau tamstai reikalingas repetitorius?—A, labai gerai, kad atėjot. Jums turbut pasakė Kuraitis?—Taip. — Tai kiek jųs iš manęs paimsit mėnėsiui — Penkiolika rublių. — Aš net kruptelėjau: penkiolika rublių! Ar negalėtumėt tamsta pigiau nors kiek; penkiolika rublių aš nevaliosiu. Man matot nieko — bet tėvai nesutiks. Jie man ir taip jau šįmet butu nedavę nieko — jei ne dėdė prižadėjęs šelpti. —Na tegu bus dvylika. Pigiau jau negaliu: matot, reikia daug užsiiminėti, sąžiningai ne by kaip. — Na gerai. tegu bus. Užsiėmimo diena nuo šiandien—tai yra 17 spalių. Tamsta kningas turi?—Turiu. — Jis man išrodė, ką aš turėsiu pereiti—visą kursą ketvirtos klasės. Apaiškino rytojui penkias lekcijas.

19. Jau aš po lekcijų, eisiu vakare pavaikščioti. Mano repetitorius matyt geras žmogus. Šiandien atėjęs atsinešė šokolado. Pasišnekėjom. Paprašė ryt ateiti ketvirtoj pas jį su lekcijomis.

20. Buvau šiandien pas repetitorių. Jis gyvena ant Vejinės gatvės. Radau pas jį daugiau jo draugų. Vienas iš jų skambino ant gitaros. Man buvo nesmagu prie daugelio akių atsakinėti. Rytoj, sakė, ateis pas mane 10 val. ryto.

21. Jau aš po lekcijų. Greit išklausė. Užsimiršo užduoti iš algebros. Atėjo pas mane pažįstamas draugas gimnazistas Juočkus. Jis netoli manęs gyvena. Mudu eisim vakarais pasivaikščiot. Šiandien bevaikščiodami ežero pakrantėmis susitikom kitą mokinį Vinutį. Juočkus su juom susiginčijo. Vinutis pasakė, kad gimnazijoj nereikalingai išguldoma tikyba. Sako, laiko daug atima. Juočkus prieštaravo. Jis įsikarščiavęs — ar tyčia — juokaudamos pasakė, kad jeigu nebutu išguldymo tikybos nei mokykloj nei gimnazijoj—tai vi-

si mokyti butu vagis. Grįždami namon, matėm tris pusgirčius mokinius, vienas iš jų pasirodė man lyg mano repetitorius; tą pat sakė ir Juočkus, bet aš netikiu. Jis ant to neišrodo.

23. Vakar mano repetitorius neatėjo. Nežinau kodėl. Sakė ateisiąs 4 val. Laukiau, laukiau ir sutemo, o vis neateina. Nežinau rytojui ar tas pačias lekcijas mokytis ar toliau paimti. Šiandien atėjo, sakė vakar negalėjęs ateit, kad batai buvę pas kurpių.

28. Šiandien labai lija. Repetitorius turbut neateis.

4. Lapkričio. Vakar prašė kad šiandien aš pas jį ateičiau. Nuėjęs radau pas jį du jo draugu: juodu gėrė alų. Man pasidarė labai nesmagu kad užtikau tokiame padėjime; prisiminė vakaras, kada aš rodos jį mačiau pusgirtį. O gal ir jis ištikrųjų ten buvo. Jie privertė ir mane išgerti alaus stiklinę. Už valandėlės pradėjo skaudėti galva. Mane atleido.

10. Vakar repetitoriaus neradau namie. Laukiau visą valandą. Šiandien susitikau jį beeinantį pas mane. Sakėsi jis šiandien maž laiko teturįs—jį pakvietę vakaro rengėjai daryti repeticijas. Vakare šiandien ėjom su Juočkum pavaikščioti ant ežero krantų. Aš labai myliu vandenį. Čion bevaikščiodami susitikom mokinę Grybiutę. Juočkus suvedė mane į pažintį su ja. Mes truputį pavaikščioję ėjom namon. Grybiutė—nieko sau daili mergina. Toki šneki. Čiauška ir čiauška—juokdarė. Pasakojo šiandien apie kokį tai mokinį, kursai norėjo su ja per pereitą vakarą susipažinti. Rašęs jisjai laišką, ir jei tikėti jai—laiškas gana juokingo turinio. Jai pasakojant turinį to laiško, mes su Juočkum kuo nepatrukom juokais.

17. Prašė repetitorius atnešti pinigų. Kažin kaip čia bus—jis jau visai apsileido: labai daug praleidžia dienų—aiškint tingi. Net išklausyt, matomai, jam sunku. Nieko nepataiso. Nors išpradžių derėdamosi sakė, kad reikia atlikt užsiėmimą sąžiningai, bet dabar tas jo sąžiniškumas dingo.

6 Gruodžio. Vakar buvo tėtė pas repetitorių pasiklausinėti, kaip aš mokinuosi. Repetitorius mane gyrė, nors ištiesų paskutiniu laiku aš pats jau suprantu, kad nepergeriausiai mokinuosi. Skundėsi tėtė, kad dar dėdis neatsiunčia pinigų.

10. Vakar Juočkui atsitiko nelaimė, bečiužinėdamas ant ledo išsilaužė ar išsisuko koją. Labai man jo gaila. Šiandien vakare vaikščiojau su Grybiute. Šįmet vakacijas ji praleis netoli Kelmės ir netoli nuo manęs. Tik du verstu. Bus smagu.

18. Kažin, kaip bus su tuo mano repetitorium. Visai apsileido. Lekcijų man sakinėjant visai nebeklauso. Paėmęs gitarą sau griežia. Kaip aš tik pasakau sakinį—jis vien: c h o r o š o, d a, t a k; c h o r o š o, d a, t a k. Kartą aš tyčiomis bepasakodamas istoriją visai kaž-kaip sumaišiau, o jis man pabaigus tuojaus: „c h o r o š o".

5 sausio. Aš vėl po švenčių pradėjau mokytis. Greit perėjo šventės, greičiau kaip niekad. Per šventes skaičiau daug lietuviškų kningų ir beveik visus lietuviškus laikraščius.

6. Šiandien atėjo Juočkus—ėjom pavaikščiot. Beeidami susitikom Grybiutę—tat vaikščiojom kartu. Pašėlusi mergaitė. Man ji labai patinka. O jos juokai, pasakos! Įdomiai ji keikia. Ji nesako: kad tave cibukai, kad tave šimts pypkių,—bet tankiausiai: o k a d t a v e m y l i-o n a-s, arba g r e i t: o k a i p t a v e m y l i-o n a. Man toks sakinys kaž-kodėl-kaip ir keistas.

9. Nelabai einasi man su tuo repetitoriu. Egzamenai netoli. O jis reta savaitę, kad nepraleis dienos-dviejų. Reikės skųstis tėtei.

S. Daukša.

—:—

K A D A?

Kada išauš blaivusis rytas,
Skaisti saulutė užtekės,
Nušvis dangus juodai dažytas,
Ir laimės žvaigždė užžibės?
Kada Lietuvos mielą kraštą
Palaimos deivė aplankys,
Ir sunųs jos linksmesnį raštą
Lengviaus dusuodami skaitys?...
Kada atgys žilos senovės
Narsieji musų milžinai,
Sutvers naujus laikus—gerovės,
Paliepus jiems, nutils vargai?...

P. M-jas.

—:—

kinimo latiniškosios. „Aš“, taria jis, „įsitikrinau tame prakalbėdamas į parusius graikų kalba“. Mokslo vyras XIII amžio Gobelin'as laiko lietuvius Makedonijos Aleksandro Didžiojo kariuomenės liekanomis. Palikti sau jo plačiausios valstybės rubežius sergėti, tapo vietinių Kaukazo gyventojų apnikti. Prispirti jie nusprendė grįžti tėvynėn. Pagrįžimui jie sutaisė 300 laivų, kuriais ir nukeliavo Kaspijos jure tėvynėn. Bet išlikusieji toje kelionėje gyvais atsidurė netikėtai į Baltijos jurės krantą. Jie tai ir buvę lietuvių bočiais. Gobelin'o matomai manyta, buk Kaspijos jurė esanti Atlantiškojo okeano įtaka.

IV. Penkioliktame amžiuje buvo išreikšta ilgą laiką viešpatavusi nuomonė, kad lietuviai kilę iš rymiečių. Ypatingai laikėsi tos pažiuros lietuvių ir lenkų rašytojai. Mat labiau puikybės gundomi, negu teisybę susekti norėdami bandė savo senaja kilme lenkų bajoriją perviršinti.—Pirmas tą nuomonę išreiškė lenkų historikas Jonas Dlugoszas, pasiremdamas lietuvių ir rymiečių religijų panašumais. Taipogi šventos lietuviams vietos pavadinimas Romove buk irgi nuo rymiečių sostapilės Roma paeinąs.

Sitos apie Lietuvių kilmę nuomonės prisilaikė bemaž visi XVI, XVII, XVIII amžių lietuvių-lenkų rašytojai. Tų laikų historikai ginčijosi tarp savęs, delei rymiečių dabartinėn Lietuvon persikėlimo laikų, nes vieni iš jų manė, tą persikraustymą įvykus Marijaus ir Sullos laikais, o kiti Cezario ir Pompėjo. Be abejo viršminėtosios nuomonės apie lietuvių kilmę netur moksliškos vertės. Jose daugiau svajonės negu faktų. Pirmieji kurie moksliškai stengėsi išrišti lietuvių kilmės klausimą buvo Michelion'as, Hartknoch'as, Norbutas. Savo tardymus jie rėmė ant filologiško kalbų sulyginimo Sulyginę lietuvių ir graikų kalbas jie priėjo prie šių išvadų: 1) Lietuvių kalba turinti tų daiktų vardus, kurių Lietuviai, jei nuo amžių dabartinėje etnografiškoje Lietuvoje butu gyvenę, nebutu savo kalboje turėję; pav. liutas, kupranugaris, auksas ir t. t. 2) Yra tarp lietuvių ir graikų mytologijos angštus sąryšis, taipogi kaikurių kalbos formų stebėtinas panašumas. 3) Lietuvių mytologija net į indusų mytologiją panaši. Iš viršminėtų rezultatų mokslavyriai padarė tokią išvadą: žiloje senovėje iš Azi-

jos iškeliavę dvi gimini: budonai ir gelionai, kiekviena savais keliais, bet susitikę Europoje prie Dono upės, jos susivieniję ir nuo to laiko tveria vieną giminę—lietuvių. Bet ir toje teorijoje yra nemaž fantazijos. Daug arčiau tiesos stovi Schleicher'is. Jis iš lietuvių kalbos tyrinėjimo nusprendė, kad Lietuviai, lygiai kaip ir kitos indo-europiškos giminės, yra kilę iš vienų prabočių — a r i j ų. Dagi lietuviai, sulig Schleicher'o, drauge su slavais ir germanais iš Azijos Europon išsikėlę.

Neužganėdintas tuo Schleicher'o tyrinėjimų rezultatu rusų rašytojas Hilferding'as tęsė tardymus toliau. Sutikdamas su Schleicherio pamatine apie lietuvių kilmę mintimi Hilferding'as remdamasi ant filologiškojo kalbos tyrinėjimo tvirtino, jog lietuvių kalba daugiau ir senesnių arijų ypatybių turinti, negu seniausia graikų kalba, kuria parašyta prieš 1000 metų Homero Iliada. Visų indeoeuropiškų giminių tarpe lietuvių tauta iš atžvilgio į jų kalbos ypatybes stovinti arčiausiai prie savo primitivaus, pirmhistoriško typo. Šiandieninė kaimiečių kalba iš daug atžvilgių savo formose primitivesnė negu seniausioji Europoje Homero kalba. Panašiai kalba ir vokiečių mokslininkas Benfey'is: „Lietuvių kalba, sako jisai, taip gerai užsilaikė, kad indo-europiškų kalbų formoms pažinti turi ne mažesnę vertę už chronologiškai seniausias—sanskrito ir baktrų kalbas". „Beveik nei viena Europos kalba nestovi arčiaus lietuvių kalbos prie sanskrito—sako Grimmas, vokiečių filologas, o Schleicher'is lietuvių kalbos formas vadino „puikiomis".

Sanskritų patarlė: D e v a s d a d a u d a n t a s, D e v a s d â s y e t é e v a d â n á s". Lietuviai gi tą patarlę taip sako: „D i e v a s d a v ė d a n t i s, D i e v a s d u o s i r d u o n o s", Kiek panašumo! Koks stebėtinas skambėjimo vienodumas!

Tatai remdamasi viršminėtais tyrinėjimais Hilferdingas tvirtino, kad lietuviai, kurių kalba tiek sanskrito ypatybių turinti, pirmiau visų indo-europiškų giminių nuo arijų atsiskirę ir anksčiausiai Europon atvykę. Tai yra paskutinis mokslo žodis apie lietuvių tautos kilmę.

Dabar klausimas, kada, kuriame laike lietuviai Europon atvykę. Žinoma, griežtai mes negalime paskirti lai-

ką lietuvių Europon persikėlimo, bet drąsiai galima sakyti, jog tai įvyko mažiausiai tukstantis metų prieš Kristaus užgimimą.

Lieka pasakyti keletą žodžių apie pirmutinę lietuvių apsigyvenimo vietą Europoj'. Tas klausimas nėra galutinai mokslo išrištas. Jis yra tuo painus, kad kiekvienas viduramžio rašytojas kitaip pavadindavo lietuvius. Taip antai Praetorius, XVII amžiaus rašytojas vadina lietuvius g e t a i s. remdamasi lietuvių ir trakų žodžių panašumu. Anot Skirmuntaitės to negarsaus rašytojo tvirtinimas—šviesiausią ateitį turįs. Pridurkime, kad iš dabartinių tyrinėtojų kaikurie, sakysime Basanavičius, sutinka su ta Praetorijaus nuomone. Kiti gi senovės rašytojai vadino Lietuvius h e r u l i a i s, arba g i r u l i a i s, kas reiškia miškų, girių gyventojus; dar kiti a i s č i a i s, g e l i o n a i s, s u d e n a i s, v e l t a i s ir t. t. Aišku jog sunku yra tikruosios lietuvių bočius rasti tarp minėtų tautelių. Todėl nunai tiek tik težinoma, jog „Lietuviai ilgą laiką pietuose prie Dunojo ir ant Balkanų pusiausalio gyvenę, paskiaus gi savo kaimynų antpuldinėti per ilgus amžius į šiaurį emigravo ir į Baltijos jurės krantą atsidurę, dabartinėje Lietuvoj' apsigyveno. Kiek laiko tęsiasi ta emigracija ir kuriuo taku, yra tai klausimai šią dien dar neišrišti" (Skirmuntaitė). Taip tatai apie lietuvių kilmę kalbama.

Dabar apie jų kulturą. Žinoma, čionai męs negalėsime visą apimti kas apie lietuvių kulturą senovėje kalbama, bet tik paduosime vieną, antrą pastebėjimą apie tą klausimą. Tankiai sakoma lietuviai jokios kulturos neturėję, miškiniais žmonėmis buvę. Paklauskime gi, ką sako apie tą dalyką dr-as Basanavičius:

Lietuvių giminės, kilusios nuo Trakų giminės ir gyvenusios kadaise Mažojoje Azijoje ir ant Balkanų pussalio, nuo artimų giminių atsiskirdamos parnešė ir užlaikė Baltijos pasvietyje savo prabočių-arijų atskiros kulturos pėdsakus. Šiandien juos randame pirmhistoriško, senoviško lietuvių gyvenimo dviejose liekanų grupose — dainose ir iškastuose daiktuose. Grabai senoviškosios Prusijos ir Lietuvos parodo mums, jog tų gyventojų bočiai dar senovės laikuose iš atžvilgio į kulturišką stovį buvę pakilę, ne taip kaip jiems pastaruose laikuose užmetinėjama. Jau žiloje senovėje tautos tarp Nemuno ir Vislos gyvenusios vartojo daug bronzo. Išdirbimai gi iš bronzo atsižymėjo geru grožybės skoniu ir gan augštai pakelta technika. Taip tad ir kardai, gelžgaliai, vilyčios, apykaklės, antausės, bronzaletos, žiedai — visus tuos daiktus Prusijoje grabuose randama. Bronzo vartojimo periodas Prusijoj ypač ilgas buvęs. Nors lietuviai, žinoma, ir šį-tą iš sve-

timų kulturų paėmę, vienok pastarųjų laikų dabartiniai tyrinėtojai, pasiremdami ant naujų iškasinių Prusijoj ir Lietuvoj, noriai pripažįsta atskirus, vietinius savotiškumus Lietuvių kulturoje. Taip antai Tischeler'is sako: „Taip tad užtikome čionai Rytuose pėdsakus puikios (glänzende) lietuvių kulturos, kuri nors labai artima vakarų kulturai ir senai — Prusų, skyrėsi vienok svarbesniose atžvalgose ir savo vietinius skirtumus apreiškia".

Tiek tai apie Lietuvių kulturą senovėje.

Lietuvos Mylėtojas.

—:—

KELIOS MINTĮS APIE „AUŠRINĘ", „ATEITĮ" IR JŲ PASEKĖJUS.

Dabar musų moksleivija turi du laikraščiu: krikščioniškai-katalikišką „Ateitį" ir „Aušrinę". Koki-gi pastarosios spalva? Žinoma, „pirmeiviška", prieškatalikiška[1]). Bet kadangi daug dar yr moksleivių apie tai abejojančių, štai priparodymai. Laikraščio pakraipa priguli nuo redakcijos. Redakcija tedės tik tuos straipsnius ir rašys tokius prierašus, kurie, žinoma, neprieštarauja jos nuomonėms, atsako jos idealams, jos pasaulėžvalgai.

Koki-gi „Aušrinės" redakcijos pasaulėžvalga? Nėr reikalo ilgai mąstyti: redakcija pati aplengvina musų darbą, ir labai gerai daro.

„Aušrinės" 6-am numeryj praėjusių metų randame prierašais apkaustytą stud. Dovydaičio straipsnį, kuriame jis išreiškia savo krikščioniškai - katalikišką pasaulėžvalgą; redakcija patėmija tarp kit ko,

„kad ji nesutinkanti su p a m a t i n ė m i s (mano pabraukta. G.I. V.) dr. Dovydaičio straipsnio mintimis, o lygiai ir išvadomis" („Aušrinė" 1910 m. 6-tas num. 17 p.).

Pamatinės gi dr. Dovydaičio straipsnio mintįs—paimtos iš krikščioniškos, katalikiškos pasaulėžvalgos. „Aušrinės" redakcija, vadinasi, su jomis nesutinka.

Toliau: redakcija sako, kad ji „pasistengsianti pasirupinti atsaka". Štai dr. Dovydaičiui atsako R. Bytautas. (N 1 „Aušrinės" šių metų) straipsnyje „Ar—gi?". R. Bytauto nuomonės, matyt, nesipriešina redakcijos pasaulėžvalgai, nes kitaip ji butu jo straipsnį irgi prierašais apkausčius, kaip tai padarė su stud. Dovydaičio straipsniu.

---

[1]) Autoriaus kalbama čia vien apie *senąją* „Aušrinės" red. *Naujoji* kol savo „Credo" dar neišdėjo. *Red.*

Kokios-gi R. Bytauto nuomonės? Apie tai jis pats pasisako, rašydams apie materialistišką, panteizmu papildytą, pasaulėžvalgą; jis tvirtina, kad—

„tik toji pasaulėžvalga tegali užtenkinti dvasią, kurioj lygiai yra dalyviais logiškas mąstymas ir vaidentuvė“ („Aušrinė“ № 1, 1911 m. 18 p.).

Ši pasaulėžvalga griežtai priešinga katalikiškai[1]). Prieš ją „Aušrinės“ redakcija nieko netur. Jos matomai laikosi ir pati „Aušrinės“ redakcija. Nes jei redakcija butu turėjus kitokią pasaulėžvalgą, tai ji butu R. Bytauto straipsnio arba nedėjus, arba savo prierašais pridavus jam tokią ar kitokią spalvą.

Iš to išplaukia, jog „Aušrinės“ pakraipa—prieškatalikiška.

Prie šių išvadų mes priėjome logišku mąstymu. Dabar-gi pažiurėkim, ar netaip yra ir ištikrųjų.

Štai tame pačiame (6-m) „Aušrinės“ n-je redakcija garsina, kad „dr. Dovydaičio pasižadėjimas (rašyti į „Aušrinę“ katalikiškos pasaulėžvalgos straipsnius. M. J. V.) visai nereiškia, kad „Aušrinė“ yra apsiėmus spausdinti visa tai, ką pagamins dr. Dovydaičio plunksna. Kiekvienas jo straipsnis bus tik tada spausdinamas „Aušrinėj“, kada „Auš.“ redakcija atras tai reikalingu ir naudingu pagal gyvenimo aplinkybių“, žinoma, kaip jas suprantama „Aušrinės“ redakcijos. Kame - gi tatai anas taip garsiai apskelbtas „Aušrinės“ bepartivumas?

Bet eikime toliaus. Imkime nors prilyginimą Kristaus Tolstojui (6-am. num. 1910 m.), su redakcijos parašu. Tolstojaus mintįs išrodo, lyg butu musų tikėjimui tyčia užkabinti parinktos; beto žodis katalikas, apkabinėjamas kabėmis, ir redakcija tyli ir tt. Toki-tai musų pažangioji „Aušrinė“.

II.

Kokie jos pasekėjai? Jie, žinoma, turi sutikti su „Aušrinės“ prieškatalikiška pakraipa, nes kitaip jie negalėtu pasivadinti „aušriniečiais“, t. y. „Aušrinės“ idealų pasekėjais.

---

[1]) Nes materializmas ir panteizmas Bažnyčios pasmerkti.

Kokie tie idealai, vargiai ir pati „Aušrinės“ redakcija gerai supranta. Jie labai migloti, neaiškųs. Aišku tik vien, kad jie nieko bendro neturi su Kristaus nurodytais idealais. Iš čia nesunku suprasti jų vertė. Juose nėra krikščioniškos dvasios. Jos vietoj esama antikrikščioniškos sulig Kristaus žodžių: K a s n ė r a s u m a n i m t a s a i y r a p r i e š m a n e (Mat. XII. 30).

Taigi „Aušrinė“ su visais savo pasekėjais prideda savo darbo dalį prie musų šv. tikėjimo autoritatės žeminimo, o per tai ir jo griovimo. Čia gal kas paklaus: kaip tai? Ir nejaugi tai ištikrųjų darytu musų draugai „aušriniečiai“? Juk dar ir taip jų randame katalikų?!... Del buvimo, tiesa, yra ten katalikų, bet tokie katalikai negalima pavadinti „susipratusiais“. Jie nemato viršparodyto prieškatalikiško gaivalo „Aušrinėj“, ir gal nenorom patįs prisideda prie savo tikėjimiškų idealų griovimo. Jie gal tebetiki katalikiškai, bet elgias nekatalikiškai kaipo gryni indiferentistai[1]).

Gaila jų!

Mes, „ateitininkai“, darbuokimės sulig „Ateities“ idealų, o sykiu išpildysime savo pirmutinį pašaukimą, Dievo mums paskirtą! Ir jums, broliai „aušriniečiai“, negeidžiame nieko pikto, kaip tai pasakė mokinys E. „Ateities“ 6—7 n-je.

Gimnazistas *I—s. V—s.*

Kur augino ir liuliavo,
Motina lopšy,
Ir pavasarį dainavo
Paukštelė graži,—
Ten laukeliai ir pievelės
Margi nuo žiedų,
Su medum lakioj' bitelės
Terp puikių žiedų;
Veversėlis dainoms savo
Skamba augštumoj...
Nuramins jis skausmus tavo,
Buk tik Lietuvoj.

P. Jukna.

[1]) Sk. žemiau puikų p. A-o straipsnį „Indiferentizmas“. *Red.*

Indiferentizmas.

Greitu laiku „Ateityje“ bus talpinama kiek tai bus galima su mažesnėmis pertraukomis straipsnių eilė iš gamtos mokslų, filosofijos ir tikėjimo, apibudinančių gyviausias pasaulio ir gyvenimo problemas vispusiškiausiame jų pavidale. Taigi betariant naujoviška terminologija čion bus ir „mokslas“ ir „Mozė“.

Panašaus turinio paskaitos šiuom laiku arba įvedamos arba jau įvestos Vakarų Europos universitatėse katalikiškai studentijai. Rodos ir kalbos negal but, kad tai bus naudinga ir lietuviškai jaunuomenei kaip katalikiškajai, taip ir nekatalikiškajai. Turėdami savo artimiausiu tikslu tvirtai nustatytų gamtos mokslo žinių praplatinimą, filosofiško mąstymo sužadinimą, tikėjiminės pasaulėžvalgos pagilinimą ir išplėtimą, jie katalikiškai jaunuomenei suteiks pirmiau jų pasaulėžvalgai protingą pamatavimą, su kurio pagalba bus galima kiekvienam reikalaujančiam duoti atskaitą; jieškančios gi tiesós gerós valios sielos iš priešingos pusės turės progą pažint musų pasaulėžvalgos ne karikaturą, bet tikrą esybę.

Tai bus pirmiau rankvedėlis priešais ateizmo katekizmą, apie kurį buvo kalbama pirmame „At.“ numeryje, paskui atrėmimas „naujos, laisvos“ pasaulėžvalgos („Ateities“ p. 225 — 227) priekaišavimų ir ant galo atsakymai į prisiųstus redakcijon užklausimus. Reikėtu tad laukt, kad šie straipsniai bus sutikti su didesniu ar mažesniu žingeidumu ir iššauks gyvą diskusiją. Bet ar bus taip? Gal daugelis musų jaunuomenės paskendęs indiferentizme ir netur jokio noro užsiimti panašiais klausimais? O toliaus kas negirdėjo pasakos, kad tikintis žmogus apskritai, o katalikas išimtinai negalįs bešališkai protaut mokslo dalykuose, nes jo protas suvaržytas dogmomis, indeksais ir tt. Užtatai kaipo įžanga į užbriežtą darbą dabar eina apkainojimas indiferentizmo, o paskui santikių mokslo ir tikėjimo.

„Ateities“ Redakcija.

I.

Devyniolika amžių atgal stovėjo prieš viens kitą du subjektu griežtai viens kitam priešingu: vieno buta mažai kam žinomo kampelio gyventojaus, antrojo—didžiausios pasaulyje valstijos valdininko; pirmasis—sukankintas, nuvargintas, prasikaltėlio rubais apvilktas ir teisman atvestas kaipo piktadaris, antrasis—jo teislys-biurokratas. Į teislio klausinėjimus, kuomi esąs, apkaltintasis atsakė: „Aš gimiau ir pasaulin atėjau, idant liudyčiau tiesą: kiekvienas, kuris iš tiesos, klauso mano balso“. Į tai teislys užklausęs „kas tai yra tiesa?“

tuojaus kreipėsi į apskundusius su savo nusprendimu. Skaitytojui aišku apie kokiu čia subjektu kalbama: tai buvo Kristus ir Pilotas. Piloto žodžiuose „kas tai yra tiesa?“ girdėtis ironija, abejonė, skepticizmas... Jis gal su ironija pažiurėjo į prastą galilejietį ir gal paabejojo apie jo protinį normališkumą... Pilotas jei žinojo tolaikines filosofijos systemas ir nebuvo jomis patenkintas, galėjo į Kristaus žodžius pažiurėti skeptiškai... Bet kas daugiau puola į akis Piloto pasielgime tai jo nesirupinimas arčiau pažinti tą tiesą, apie kurią Kristus kalbėjo, jo indiferentiškumas sulig tos tiesos. Ta tiesa jam buvo visai neinteresinga, vistiek ar šioki ar toki, jis apie ją daugiau nieko girdėt nenori, jis tik nori greičiau viską nusikratyt, skubinasi atlikt savo kaipo teislio priedermes, tuomi parodydamas, kad jų išpildymas jam yra svarbesnis, nei išgirst, kas tai yra tiesa.

Kaip Pilotui nevertu daiktu rodėsi išklausyt Kristų asmeniškai, taip nevertu daiktu išpradžių rodėsi pasauliui išklausyt Kristaus mokslą iš Jo apaštalų lupų. Senasis pasaulis Kristaus mokslą pasitiko su paniekinimu ir be jokių išbandymų atmetė kaipo niekam nevertą. Kada apaštalai tik pradėjo skelbti mokslą, kuris paskiau visą pasaulio išvaizdą atmainė, kada jie pradėjo garsinti tiesas, kurios paskiau buvo ir yra dvasios maistas didžiausiems genijams, prakilniausioms sieloms ir giliausiems protams, kada jie dėjo pirmutinius akmenis, ant kurių paskiau buvo pastatyta tai, ką vadinama Europos civilizacija ir civilizacija apskritai,—tai tų tiesų skelbėjai apaštalai vadinta apsigėrusiais: „Kiti gi juokdamiesi sakė, kad perdaug saldaus vyno gėrę“ (Ap. Darbai 2, 13). Kada šv. Paulius Atenų areopage skelbė giliausias filosofiškas tiesas, prie kurių nepriėjo joks lig to laiko protininkas, susirinkusieji areopage išmінčiai vieni juokėsi, kiti sakė: „apie tai išklausysime tave kitą kart“. (Ap. D. 17, 32). Jų manyta, jų tikėta, kad turi apie ką daugiau galvoti ir svarstyti, nei apie Dievą, Jo santikius su pasauliu, žmogų, sielą, nuodėmę, atpirkimą.

Bet greitai senajam pasauliui reikėjo kitaip pažiurėt į naują mokslą, reikėjo šiaip ar taip su juom atsirokuot. Vieni jame pažinę tikriausią Dievo Apreiškimą, rado jame tai, ko negalėjo rasti niekur kitur, ir nieko nesigailėjo, kad tik neprarasti tos brangios tiesos. Kitiems jis rodėsi gryna kvailystė, kenksminga žmonių gerovei, ir nesigailėjo priemonių jai išnaikinti, baisiausiai persekiojant jos išpažintojus.

II.

Kaip tada taip ir šiandien. Ir šiandien Kristus stovi prieš pasaulį sakydamas: „Aš gimiau ir pasaulin atėjau, idant liudyčiau tiesą: kiekvienas, kuris iš tiesos, klauso mano balso“. Ir šiandien reikia pasauliui ką nors į tai atsakyti, reikia kaip nors į tai atsinešti.

Gyvenant Kristui ant žemės vieni kalbėjo kad jis geras yra; kiti gi sakė: „ne, nes suvadžioja liaudį“ (Jon. 7, 12). Po devyniolikai amžių dalykų stovis nedaug tepersikeitė. Vieniems ir šiandien Kristaus mokslas alfa ir omega, kitiems paikas ir kenksmingas kaipo priešinantysis apšvietai, mokslui, laisvei, progresui, stumiąs į skurdą, nes nuolat rodydamas į aną pasaulį atimąs norą prie darbo, užmušąs iniciatyvą ir tt. Tik skirtumas tarp anos gadynės ir musų laiko tame, kad tada atvirus Kristaus išpažintojus kepino ant žarijų, badė įkaitintais virbalais, kapojo, kalė į kryžių, kišo žvėrims į dantis, dabar juos bado smailiais liežuviais, kepina šmeiždami ant spaudos lapų, nuolat turi ant savo dantų apšaukdami tamsuoliais, akliais ir tt. Mat musų gadynės antikrikščionybė visose mokslo ir gyvenimo šakose turi savo dogmas. Ir buk tu nors mokyčiausis kokio nors mokslo srityj', ar gamtoj' ar historijoj', jeigu tik prieisi prie toms nieku nepamatuotoms dogmoms priešingų išvadų, tai jau „nauju“ kulturos žmogum niekaip nebusi, o busi tik barbaras, su kuriuomi reikia kovoti. Ir daugelis neįstengdami prakilnesniu darbu parodyt savo karžygiškumą, jį parodys ant tavo kailio. Kol dirbdams daugiau ar mažiau laikysiesi savo bažnyčios ribų, tol tu busi mulkis, idiotas, fetišistas. Bet tik padarydamas skandalą atpulk, tai kaip bematant tave iki debesų išaugštins kaipo mokslininką, kovotoją už šviesą, kaipo kankintinį už laisvę ir tt. —nes mat tikimasi, kad paskui tave ir daugiau atpuls.

Taip kad ir po šiai dienai pildosi Kristaus žodžiai, kad mokinys negali but didesnis už savo mokytoją, ir kad pasaulis kaip Jį, taip ir jo pasekėjus persekiosiąs.

Ir laukti, kad Kristaus mokslas kada nors neturės jokių priešų—nėra jokio pamato. Kristus savo Bažnyčiai neprižadėjo, kad ji kada nors apgalėsianti visus savo priešus, bet tik kuoaiškiau prižadėjo, kad priešai jos niekados neapgalės. To jai visiškai užtenka ir jokie priešai jai nebaisus.

Bet be dviejų kraštutinių pusių—aiškaus tikėjimo, atviro išpažinimo ir drąsaus sekimo vienoj', ir aiškaus netikėjimo, atviro užsigynimo ir kovos su išpažįstančiais kitoj',—yra dar trečia bene skaitlingiausia rušis, kurie šioj' kovoj' vaidina Pi-

loto rolę. Jie vienoj' pusėj' matydami Kristų apkaltintą ir girdėdami šaukiant: „kryžiun jį“, kitoj'—matydami užstojant Jį kaipo atnešusį žmonijai tiesą, nesirupindami neikiek arčiau pažinti, kas toji Kristaus tiesa, kam ji reikalinga, kokia ji ir tt. numoja į viską ranka, atsitraukia šalin, skubindamiesi tokių klausymų nusikratyt, eina prie savo „reikalų“, kurie jiems rodosi svarbesni negu tiesos pažinimas.

Pilotas neabejojo apie Kristaus nekaltybę ir bandė net gelbėt nuo mirties; bet žydams suklikus, kad išliuosavęs Kristų nebusiąs karaliaus bičiulis, tuojaus sutiko išpildyt žydų užgaidas; mat jam buvo svarbiau ne teisingai pasielgt, bet karaliui įtikt. Panašiai elgiasi ir musų dienų Pilotai. Daugelis iš jų rastu Kristų ir krikščionybę nieku nekaltais, turinčiais tiesą ir dar gal butu linkę ją užstoti, bet kaip tik jiems pagrumojama šuktelėjant, kad tuo darbu jie baisiai prasižengsią laiko dvasiai ar madai, pasielgsią nekulturingai, —tada jie tuojaus nutyla, nuleipsta, eina ramiai ten, kur juos už nosies vedama; mat jiems neprasižengti prieš laiko ir mados prietarus svarbiau, nei prasižengt prieš tiesą nenorint ją pažinti ir pažinus užstoti.

Tokiuos paprastai vadina indiferentais. Jie apie save sako, kad tikybos klausimais neužsiimą, kad delei jų jiems nei šilta nei šalta, jie sakosi tikybos neužstoją nei nekovoją su ja, tikybos nei nemylį, nei nekenčią; jiems esą vistiek, ar su ja dalykai šiaip ar taip.—

Bet ar ištikrųjų taip gali but, kaip jie kalba? Ar gali žmogus kaipo toks but indiferentišku sulig tiesos—ar ji bus mokslo, doros, tikybos ar kitokios srities?

III.

Nei vienam gyvam sutvėrimui, kartu ir žmogui, ne vis tiek ar jis šiandien valgė ar ne, ar miegojo ar ne, ar sveikas ar ne. Nevalgęs, nemiegojęs rupinsis nieko nelaukdamas tą stoką papildyt, nesveikas—gydytis. Taigi neivieno nėra indiferentiško sulig valgio, miego, sveikatos. O „švelnaus tono“ ir „plono skonio“ asmenis toli ne indiferentiški savo staipymosi ir skarmalų reikaluose. Toliaus pirkliui irgi toli ne vistiek ar jis pelnys ar pralaimės, lošikui ne vistiek ar jis išloš ar prakiš. Taigi ir vėl nėra indiferentizmo prekyboj', pramonėj'... Nėra jo ir muzikoj', dailėj,, moksle. Historikui toli gražu ne vistiek ar jo rankose teisingi žinių šaltiniai, ar ne, ar jis teisingai padės chronologiškas skaitlines ar ne. Matematikui irgi ne vis

tiek ar jis padarys teisingą skaitliavimą, ar ne. Net ir pradinės mokyklos mokinukui ne vistiek, ar jis užduotą darbą padarys gerai ar blogai, nes su blogu padarymu rišasi visa eilė blogų pasekmių. Taip kad visose gyvenimo srityse indiferentizmo nėr' ir but negal. O jeigu žmonės neindiferentiški kas paliečia kasdieninius jų reikalus, tai kaip gal but tokiais, sulig klausimų rišančių ne vienos dienos, o amžinybės problemas, kaip antai Dievas, žmogus, jųdviejų santikiai, siela, nemirybė, amžinas gyvenimas. Kaip pavadint tokį subjektą, kuriam ne vistiek ar atlikt ar ne reikalą, kurio vertė tęsis tik kelias valandas, pav. kuriam ne vistiek ar jis valgys ar ne, ar apsirėdys taip ar kitaip, o vistiek ar yra Dievas ar ne, ar yra amžinybė ar ne, ar jis bus danguj' ar pragare? Pascal'is tokį žmogų vadina šlykštyne, bet tai dar peršvelnus pavadinimas. Bet tokie subjektai vargu begali egzistuot, nes prie to negali prileisti žmogaus esybė.

Žmogaus dvasia skirta tiesai, sutverta tiesos pažinimui, jos pamylėjimui ir išlaikymui. Žmogaus dvasiai penas nemažiau, jei nedaugiau reikalingas, kaip jo kunui. Neturint sveiko maisto kunas stversis ir už sugedusio, neturint tiesos dvasia bus priversta maitintis netiesa, neturėdamas augščiausios tiesos, Dievo, žmogus klaups prieš savo ar kitų nulipdytą stabą, tokiame ar kitokiame pavidale žmoguje gali užviešpatauti dvasios letargas, atšipimas, bet buti visiškai be dvasios, neturėti jokių dvasios reikalų,—tai jau, rodos, absolutiškai negalima. Absolutiškas indiferentizmas irgi nebegalimas. Iš dviejų alternatyvų, tiesa ir netiesa, galima išsirinkti tik vieną; jokio trečio išėjimo nėr! Ir indiferentas, numojąs ranka ant tiesos ir netiesos, šiuomi jau tiesą prilygina netiesai, kas vistiek ką tiesos n e a p k ę s t i. Taip kad tai, kas vadinama indiferentizmu, yra tik p a s l ė p t a t i e s o s n e a p y k a n t a. Tai dar labiau paaiškės imant tikybines tiesas, kurios stato čia pat priedermių eilę; čia tik galima ar jas apsiimt pildyt ar ne; jokio trečio nėr'. O ką apie krikščionybę, tai patsai Kristus šiame dalyke nepaliko jokios abejonės: „Kas ne su manim, tas prieš mane“ (Mat. 12, 30). Kas ne kovoja už šviesą, tas kovoja prieš šviesą. Taip kad visoks neinteresavimasis, numojimas, atsikalbinėjimas—yra jau atsimetimas. Tikras indiferentizmas, jei jis įvyksta, tai galėtu prasilaikyt labai neilgai, o tuojaus butinai persikeis arba į už ar į prieš, kas gali but paslapta ar atvira. Taip kad tie subjektai, kuriuos mes vadiname tikybiniais indiferentais, yra arba tokiais, kur tikybą užlaiko, bet delei kokių nors kliučių neišdrįsta viešai stot u ž ją, arba atmetę, tik neišdrįsta viešai eiti p r i e š ją.

Tai ypač aišku ant lietuviškos jaunuomenės, kuri beveik visa iš mažens buvo daugiau-mažiau auklėjama krikščioniškoj' dvasioj', o tik paskui įvyko tokios ar kitokios permainos, ir tai, ką mes pavadinsime indiferentizmu, yra atšalimas, atsitolinimas ar visiškas atpuolimas nuo įskiepytų principų.

IV.

Įvyksta taip delei daugelio priežasčių. Čion yra ir vienpusiška proto kultura, kuomet greta neina ir geros valios auklėjimas; geros valios stoka dažnai veda paskui save jaunuolišką lengvumą budo ir elgimosi; o neturint stipraus atramo, ištvirkęs aplinkinių žmonių gyvenimas gali pastumti ir patį palaidan gyveniman. Geiduliai įsigalėdami žmogaus sieloj' ypač smarkiai užpuola ant tikybos, kuri jiems smarkiau ir pasekmingiau teišgali priešintis, negu kokie kitoki vadovavimaisi. Kadangi geiduliai labai partiviški liudytojai, tai tikybos problemą tyrinėjant jiems nereikėtu duot jokio balso.

Yra čia ir sėbravimas su netikusiais tikėjimo bičiuliais ir nekritiškas skaitymas prieštikybinių raštų, vedantieji paskui save pasiputimą pasiremiant savo žiniomis, kurios parodo savyje tik visišką tikybos dalykų nežinojimą. Baimė save patį pažinti, baimė savo asmens pakėlimo, veda prie to, kad visame reikia žiurėti, ką kiti daro; ačiu šiai silpnybei didelę įtekmę daro mados ir laiko prietarai. Tai vis priežastis, kurios be abejonės tikėjimo atšalime vaidina nemažą rolę ir apie jas gal teks nepoilgam ir plačiau pakalbėti. Šį kart dar vieną priežastį reikia paminėti atskirai delei jos ypatingos svarbos.

Yra tai netikęs išreiškimas ir suvartojimas tikybos arba jos išpažintojų, o kas dar blogiau, jos specialių atstovų—kunigijos, ar tai ačiu budo, arba mokslo stokai, blogam gyvenimui, ar perdidi baimė geros pirmyneigos, ar išnaudojimas tikybos dalykų tokiems tikslams, kurie su ja netur nieko bendro.

Šiuose atsitikimuose reikia išmokt griežtai atskirt tikybą nuo kunigijos, mylėt ją ne del kunigijos. Saulei tenka spindėti ir giedrią vidurvasario dieną ir per rudens rukus, ir per girios tankumyną, ir per plyšį į suklypusią lušnelę, ir per deimanto prizmą. Saulės šviesa čion priima įvairiausias formas, nors lieka vis ta pati. Ir tikybos negalima kaltint, jei jos spinduliams tenka pereit per žmogišką nuskurimą ir bėdinumą, jei dažnai tenka šviesti persilaužus per menką dva-

sią, angštą galvą, siaurą protą, silpną sielą. Tikėjimas dažnai turi netikusius savo skelbimui pasiuntinius. Historijoj vardan tikėjimo nekartą buvo papildytos kvailybės, neteisybės, dargi žiaurumai. Juo ne vieną kartą naudotas ten, kur tai neturėjo buti daroma. Bet jei kartais jį žmonės sulig savo budo sužmonina ir pažemina, tai jis kaipo toks savo augštumo ir dieviškumo nekiek nenustoja ir vien tik del jo paties vertas mylėjimo ir pagarbos.

(T. b.).

V. S.

NEJAU-GI?

(Tąsa)

5. Šis tas apie monizmą.

P. Bytauto nuomone „musų laikais nebegalima neguoti mechaniško aiškinimo (suprask: gamtos evolucijoj). Galima tik pripažinti jį neužtenkamu ir stengtis jį papildyti teleologišku". O tai maž daug šitokiu budu: „atomų pirminė privalybe esąs judesys, del kurio ir turėjusi atsirasti pasaulė. Tas pasaulinis judėjimas seka mechanikos dėsnius; jisai galimas matematiškai apskaitliuoti ir suformuluoti. Vadinas, matematikos dėsniai ir santikiai viešpatauja atomų pasaulėje. Bet jie yra žmogaus proto elementai ir obiektai. Tai-gi beprasmiai atomai pasirodo savyje turį proto elementus, kaipo savo vidujinę privalybę, lygiai, kaip jie turi patįs savaimi judesį ir gyvastį. Ir materializmas neguodamas Protą, pasaulei transcendentį, esantį užpasaulyje ir jį valdantį, pripažįsta tečiau protą pasaulei immanentį, valdantį pasaulę joj pačioj pavidale matematikos bei mechanikos dėsnių: materija pati savaimi esanti judi, gyva ir protinga" (№ 1. p. 16).

Toliau p. Bytautas pasakoja taip:

„Esą spėtina, dvasia žmoguje tai nėra sporadiškas apsireiškimas pasaulėje, bet kad viskas kuninis yra nurodymas į vidinę giminaistišką tam, ką mes patįs savyje pergyvenam į dvasišką. Tikrumos ėsmė esanti dvasia taip lygiai, kaip dvasia mes esam patįs savyje... Musų psychikos gyvenimas tur savąją prasmę, katrą mes įdedam gamton. Traktavimas medžiaginės tikrumos, kaipo dvasiškos esmės symbolo, remias tuo, kad musų nusimanyme vidine šalia kuninio esimo pasirodo dvasia" (№ 2, p. 40).

Tai-gi anot p. Bytauto filosofijos išeina:

1) kad tikrumos esmėje gludi vienui-viena substancija, dvasiškai-kuniška: dvasia yra tai vidujė pusė tosios substancijos. Ji galima arčiau aptarti, kaipo mechaniškai-matematiškieji įstatai, pagal kurių atomai, sukuriuodamies begalinėj erdvėj, sudarė ilgainiui visą regimą pasaulę, net kartu ir žmogų su jo protu. Medega-gi arba kunas su įvairiomis savo privalybėmis yra tai tik išviršinė pusė tos pačios substancijos, kurios viduje puse yra dvasia; arba, kitaip sakant, yra tai tik visokeriopas symbolas, išraiška viensubstancijinės dvasios.

2) Kad taip yra, galinti apie tai paliudyti musų pačių psychika, nes savo nusimanyme mes pasirodome sudėti ne tiktai iš kuno, bet dar ir iš dvasios.

3) Iš čia seka, jog kaip pati pasaulinė dvasia yra amžina, taip ir josios išraiška paviršinė—materija yra amžina.

4) Kadangi materija yra tik „giminaistiška“ pusė viensubstancijinio pasaulio dvasios, tai išeina, jog, kaip absoliutė dvasia yra judi, gyva ir protinga, taippat ir medega, su savo atomais yra pati savyje judi, gyva ir protinga.

5) Del to tai atomai patįs savyje negali turėti absoločios prasmės. Jie yra tik dvasios įrankis, butent josios išraiška. Iš čia išeina, kad jie negali buti „visiškai savarankus ir nepriklausą kits nuo kito“. Jei jie butu absolučiais, tai jau nebegalėtu „įžengti į jokį veikimąsi ir padaryti suderintos visybės“. Tai-gi vidujė atomų privalybe, del kurios jie sudarė pasaulę, yra ne kas kita, kaip tik jų pačių „sąnariavimas kosmo vienybėje“. „Tai reiškia“, sako p. Bytautas, jog „visi gamtos procesai ištikrųjų yra vienas didelis savyje užbaigtas procesas; tikrumu yra viena esybė, viena substancija, iš kurios atskiri daiktai išeina, kaipo josios butinos modifikacijos; ir tas butinumas ne priverstinas ir duotas iš lauko, bet vidinis, aistetiškai teleologiškas, kurs vienkart yra tobula laisvė ir apsisprendimas“ (№ 1. p. 16—17).

Taip tai išrodo p. Bytauto metafyzika! Kad ši metafyzika nėra paties p. Bytauto išgalvota, su tuom, rodosi, noriai sutiks kiekvienas, šiek tiek apsipažinęs su filosofija, net ir patsai p. Bytautas. Ši metafyzika yra žinoma filosofijoj apskritai po vardu psychofyziško monizmo, arba paprastai paraleliško monizmo, kuris pas naujuosius filosofus atsirado ne sporadiškai, bet liko išsunktas eikštėn tam tikrųjų aplinkybių. Prieš dar šiam monizmui atsirasiant, dvi kraštutini srovi Europos filosofijoj buvo užviešpatavusi. Iš vienos pusės kraštutinis idealizmas, turįs savo pradžią Kanto filosofijoj, iš kitos-gi kraštutinis materializmas, kuris ypa-

čiai įsivyravo nuo 1850 m., supopularizuotas-gi buvo labiausiai Büchner'io ir Moleschott'o, o vėliaus Haeckel'io. Bet nei kraštutinis idealizmas nei toks pat materializmas negalėjo užganėdinti sveikiau mąstančių filosofų, nes pirmoji pakraipa norėjo išvesti medegą iš idejos, antroji atbulai: ideją iš medegos. Giliausi tyrinėjimai psychologijoj aiškiai parodė, jog medega ir dvasia, yra tai labai skirtini tarp savęs apsireiškimai, kurie jokiu budu nesiduoda susivesti kokion nors tapatybėn. Medegos apsireiškimai yra kaž kas užimąs plotą ir atsibunąs erdvėje, mintis-gi arba ideja jokios erdvės neužima bei nesiduoda taip suskaldyti, kaip medega. Negalime, sakysime, ideją gero, arba grožės suskaldyti į dalis, nelyginai kokį akmenį. Taippat negalime pasakyti apie šitą ideją, jog ji užima tokį ar kitokį plotį musų galvoje, arba kad ji guli apačioje arba viršuj musų smagenų. Tokios tai ir šioms panašios priežastis pastumė kaikuriuos monizmo pasekėjus pajieškoti kito kelio, išrišant klausimą apie „visybės tikrumos esmę". Šį kelią jie manė surasti ne kitokiu budu, kaip tik prileidžiant, jog materijos ir dvasios apsireiškimai, nors jie ir begaliniai tarp savęs skiriasi, priguli vienok vienai ir tai pačiai esybei -substancijai, kuri yra vienkart dvasiškai-kuniška. Arba, dvasia ir medega yra tik dvi pusi vienos ir tos pačios esybės, nelyginant (anot Fechnerio) kreivos linijos šonas įdubęs (consavus) ir šonas sukumpęs (convexus). Metodas-gi, kuriuomi geriausiai galima patikrinti obiektivią paraleliškojo monizmo vertę yra, anot šios rušies monistų, mus pačių psychika arba apskritai sakant psychologija.

Dabar žvilgterėkim, ant kiek paraleliškas monizmas yra teisingas, ir ar jis patsai mažiau pilnas yra savyje prieštaravimų, negu materializmas arba idealis monizmas, kuriuodu jis nor ištaisyti bei papildyti. Pirm dar prieš atsakysiant, pažiurėkim, ar apskritai griežtas monizmas (Dievo bei pasaulės tapatybė), gali atsiturėti priešais paprasčiausio prityrimo faktus. Kiekvienas beveik monizmas tvirtina, jog monistiška absoluti substancija nepasilieka vienodame stovyje, bet visuomet keičiasi, pereidama iš vieno stovio kitan, taip, jog evolucija priguli net absolučiai esybei, kaipo jos ėsmės sudedamoji dalis. Didžioji monistų dalis mano, kad absolutas savo evoliucijos eisenoj stengiasi pasiekti kaskart tobulesnį stovį, arba kad jisai nuolat tobulinasi. Ar šiaip mes žiurėsim į evoliuciją ar kitaip, bet visgi ji jokiu budu negal pritikti absolučiai esybei, koki yra monistų substancija. Evolucija visoj savo samplatoje ženklina paprastą keitimąsi. Jei koki-nors ėsybė keičiasi taip, kad ji iš netobulo stovio pereina kaskart

į tobulesnį—toksai keitimasi galima pavadinti evolucija progresivia. Ir taip žmogus iš mažo kudikio pamažu tampa mokslo galiunu. Jei koki nors esybė savo evolucijoj, nuo tobulesnio stovio atsitolindama, papuola kaskart stovin žemesnin, tai toki evolucija vadinasi regresivi. Pav. tas pats mokslo galiunas su laiku pasenėja, nustojo pamažu savo didelio proto, tapdamas tarsi kudikiu, galop miršta, o jo kunas pereina arba į augmenis, arba į mineralus ir t. t.

Dabar, jei taikinsim monistų substancijai evoluciją progresivią, tai ji jau jokiu budu negali vadintis absoluti. Absoluti ėsybė gali buti tiktai toki, kuriai iškarto nieko netruksta, kuri turi buities pilnumą, o egzistuoja be pradžios ir be pabaigos. Monistų-gi substancija nėra iškarto pasiekusi dabartinį tobulybės stovį, bet ačiu tik atomų visokiam judėjimui bei pozicijai vos vos tik pamažu prieina prie tobulesnio stovio. Toliau, tie patis atomai, iš kurių susideda visybė—absoluti monistų substancija,—nėra patis savaimi savarankus, bet kaipo tos visybės dalis, jie sukuriuojasi erdvėje ir užima visokias pozicijas pagal tam tikrų mechaniškai-matematiškųjų dėsnių, kurie yra vėl ne kas kita, kaip tik vidujė pusė tų pačių atomų, nes tai yra jųjų protiškasis elementas. Vadinasi, išeina, jog tie patis atomai yra savarankus, ir nesavarankus: nes pavieniui paimti jie nėra savarankus, bet sukuriuodamies erdvėje sudaro visokius pasaulėje daiktus pagal tam tikrų, jiems nuosavių matematiškųjų taisyklių. Čia aiškiai matome, jog monistų substancija yra galima tiktai mintyje, bet ne realybėje. Visybė, arba substancija ne iš ko kito susideda kaip tik iš pavienių atomų, taigi, jei atomai pavieni nėra savarankus, tai ir visybė arba substancija taippat negali buti savaranki.

Monistai tvirtina, kad visi matomieji pasaulyje dalykai yra tik atskiros modifikacijos vienui vienos substancijos. Modifikacija, kaip ir evolucija, reiškia ne ką kitą, kaip tik perėjimą iš vieno stovio kitan. Taigi monistų substancija modifikacijos keliu įgauna nuolat naujas ypatybes, kurių ji pirmiau neturėjo. Dabar paklauskime, iš kur ji pasima tas naujas ypatybes. Monistai, žinoma, atsakys, kad iš savęs. Tokio atsako reikalauja patsai monizmas, nes jei substancija modifikuotusi, veikiant į ją kokiai-nors esybei pašalinei, tada jau joks monizmas nebegalimas. Delto tai monistai stengiasi priparodyti, jog visos naujos ypatybės, kurias substancija su laiku evolucijos bėgyje atsiekia, randasi jau joje pačioj nuo amžių, neva miegančios potencijos stovyje. Bet čia monistai papuola į tokias pinkles, nuo kurių sulig jų principų jokiu bu-

du nebegalima sveikai atsikratyti. Nes kas yra priežastimi, prikeliančia tas naujas ypatybes iš potencialio stovio? Monistai butinai turi atsakyti, kad toji priežastis, yra ne kas kita, kaip tik pati substancija. Bet tada tur jie prileisti, jog substancija prieš dar pasieksiant naujas ypatybes, turėjo jau savyje tokias spėkas, kurios galėjo buti priežastimi, idant substancija papultu į naują stovį, arba kad ji įgautu naujas ypatybes. Kadangi niekas pasaulėje neatsibuna be tam tikrų priežasčių, tai kiekviena priežastis negali buti menkesnės pajiegos, negu josios rezultatas nes jei rezultatas butu didesnės spėkos, negu jį iššaukusi priežastis, tai daugelis dalykų atsirastu pasaulėje be jokios priežasties. Taigi nuosavios monistų substancijos spėkos, kurios sužadina joje naujas ypatybes, butinai privalo buti apdovanotos arba augštesne pajiega, negu pajiega naujų ypatybių, arba bent tokia pajiega, kuri butu vienodos vertės su naujųjų ypatybių pajiegomis. Abiejuose atvejuose substancija jokių naujų ypatybių negalėtu įgauti, nes tos naujos ypatybės jai nieko naujo nebeduotu. Substancija pirm dar apsivelkant naujomis ypatybėmis, šias ypatybes jau turėjo. Čia aiškiai matome, kad joki evolucija progresivi negali atsibuti pas monistų substanciją, nes joks daiktas negali atlikti evolucijos pažanginės be tam tikrų pašalinių priežasčių.

Bet čia kiti monistai galėtu pasakyti, jog kiekviena modifikacija nieko naujo substancijai nebeduoda, nes visos modifikacijos yra vienodos vertės. Ir taip žmogus, gyvulys, augmenis ir mineralai, nors ir išrodo mums skirtinais dalykais, bet savo pamate yra vienodos ėsmės; nes visi šitie dalykai susideda iš atomų, apdovanotų vienokios vertės privalybėmis: kaip antai: judėjimas, gyvastis ir „protas“. Tosios nuomonės, matomai, prisilaiko ir p. Bytautas.

Bet ir ši nuomone, nič nieko neišaiškina, o yra tik paprastas tvirtinimas. Duokim, kaip to nori p. Bytautas, jog visi regimieji dalykai, kurie yra butini ir kartu laisvi pačios substancijos aistetiškai teleologiški apsisprendimai, susideda iš vienodos ėsmės atomų: judrių, gyvų ir protingų. Tada, kodelgi žmogus, gyvulys ir akmuo begaliniai tarp savęs skiriasi. Nes jei visos paminėtos esybės yra tik vienodos rušies atomų agregatas, tai jokio skirtumo kokybinio tarp šių ėsybių negalėtu buti. Skirtumas galėtu buti tik kiekybinis. Bet nei p. Bytautas, nei jam panašiai mąstantieji, dar nepriparodė, buk jokio kito, negu kiekybinis, skirtumo tarp žmogaus ir akmens nėsama. P. Bytautas čia pasakys, jog mokslas nors dar visai ir neišparodė, buk tik kiekybiniai dėsniai viešpatauja pasaulės surėdyme, bet vis-gi stengiasi tai padaryti.—Ge-

rai, mes į tai atsakom, tegul sau mokslas stengiasi, bet kolei jisai to nepadarys, niekas netur teisės tvirtinti, buk akmuo ir žmogus yra vienos rušies esybės.

(T. b.)

❀:❀

B. Čėsnys.

DĖL P. VYDUNO MINČIŲ „JAUNIME“[1]).

Pagarsėjęsis Prusų Lietuvos rašytojas savo laikraštėlyje „Jaunimas“ vėl ir vėl ragina jaunus skaitytojus pagalvoti apie svarbesnius gyvenimo dalykus. Taip jis pats apie savo rašinių sieki išsitaria (psl. 13). Šisai jaunimo sielos prie prakilųjų dalykų skatinimas, žinoma, yra žymi pozitivė pusė kaip kituose p. Vyduno raštuose taip ir šiame jo leidinyje. Tai esti vienas apsireiškimų aiškios reakcijos prieš aną materializmą, kurį buvo bepradedą piršinėti lietuvių jaunuomenei. Pripirštoji pažvalga, deja, suskubo jau apyplačiai musiškių tarpe įsivyruoti. Ir, kaipo to pasekmė, tarp jaunimo jau gan plačiai buvo įėjus madon, su pasityčiojimais žiurėti į klausimus, kokiuos dabar p. V. savo laikraštyje judina. Kaip gelbėti žmones tikėjiminiuose abejojimuose? Ar Kristus buvo Dievas? Ar yra pekla?... Dar ir dabar už judinimą laikraščiuose tuolygių klausimų, rašytojai ne-Vydunai rizikuotu išgirsti epitetus „davatkininko“ etc. Reikia tikėtis, jog p. V. rašinėjimas šiek tiek išblaškys madą vengti tikėjiminių klausimų ir dagi pastumės jaunuosius prie gyvesnio jais interesavimosi.

Tas užsiinteresavimas tikybos dalykų klausimais, pats savyje, butu antroji pozitivė „Jaunimo“ ypatybė. Vadinasi, tai butu papildymas ir aiškesnis nustatymas pirmojo punkto, idealizmo žadinimo. Netruksta „Jaunime“ ir kitų gerųjų ypatybių p. V-no plunksnos: tai jo aistetizmas, dailus dalykų nupasakojimas ir tono ramumas. Vis tai žymu kiekviename tenai straipsniuke. Šis gerb. rašytojo aistetiškasai ramumas turėtu padaryti ytin išganingą įtekmę, ypačiai į tuos jaunučius

[1]) Žiur. „Jaunimas“ 1911 m. Spalio nr.

lietuvius, kur buvo užsikrėtę tula psychologiška liga, kurios vardas—raudonas prieštikybinis įnirtimas.

Šitos čia paminėtosios pozitivios p. Vyduno rašinių ypatybės „Jaunimo“ skiltyse yra be abejo labai svarbus ir garbus dalykas. Mes jas prieteliškai sveikiname ir didžiai branginame. Tečiaus tolimi esame nuo to aklo, bekritiško „Jaunimo“ minčių garbinimo, koks buvo pasirodęs tarp kai-kurių Lietuvos laikraštininkų. Mums turi rupėti netiktai kokie dalykai „Jaunime“ kilnojami ir kokioje aistetiškoje formoje bet —ir tai visupirmiausia—mus turi interesuoti, a r t e i s i n g a i jie yra svarstomi ir a r t i k r a s duodamas yra atsakymas į pakeltuosius klausimus. Taigi bus ne pro šalį persijojus svarbesnes p. V. mintis šiame „Jaunimo“ numeryje, kuriame praskleista ytin daug punktų iš jo vedėjo ideologijos. Pradėsime nuo programinio tenai straipsnio, kuriame rasime beveik visas charakteriškasias p. V-no mintis.

* * *

Kaip kituose, taip ir programiniame p. Vyduno straipsnelyje yra keletas gražių ir teisingų minčių. Kalbama tenai apie „tikriausį budą žmonėms gelbėti“. „Labai maža tera tų žmonių, kuriems nėra reikalinga jokios pagalbos“ pradeda autorius. Tai tiesa. Mums dagi matosi, kad, griežtai kalbant, nėra jokio žmogaus, kurs nereikalautu kokiame nor dalyke kitų pagalbos. Toliaus p. V. (p. 5) skelbia irgi tikrą tiesą, sakydamas, jog mes kiekvienas kalti kitą gelbėti, taip kad to nedarydami pasiliekame viens kitam kaltininkais. Tik gaila, kad gerb. autorius užmiršo parodyti kokius nors tvirtus tai prakiliai minčiai pamatus. Krikščionių mokslas, platindamas tą pat mintį jau beveik du tukstantmečiu, moka nurodyti jai puikiausius motivus, kaip štai visų žmonių broliškumas, atsižvelgiant į vieną visų Tėvą, dieviškąjį Sutverėją ir dar didesnis krikščionių tarp savęs broliškumas, atsižvelgiant į Kristų, kurio jie yra mystiškuoju kunu.

Įdomi yra p. V. pažiura į tai, „kaip reikia veikti norint gelbėti“. Jis privadžioja, jog tikroji pagalba yra tik ta, kuri žmogų padaro savišku, kuri jį pastato visiškai ant jo kojų. Todėl, norint ką gelbėti, visuomet turime stengtis jo paties jiegas ir gales sužadinti ir jį patį paraginti jomis pasinaudoti. Autorius paaiškina tai ištisoje paveikslų eilėje. Taip, alkanas žmogus bus gelbėtas geriausiai, jį pamokinant ar verčiant pačiam savimi pasirupinti, pačiam sau maisto pasipelnyti; ligonis bus

gerai gelbėtas, kuomet jis ne tik bus pagydytas, bet ir mokinamas pats sau hygieniškai gyvenimą sutvarkyti; suvargintam ir nusiminusiam žmogui gera pagalba bus toji, kuri žmogų ne tik paguos tam kartui, bet jam parodys kelią, kuriuo pats žmogus galės iškilti iš skausmo ir nuliudimo. Su tais privadžiojimais galima pilnai sutikti. Bet štai autorius, tęsdamas savo paveikslus, prieina prie svarbiausios savo straipsnelio minties: k a i p g e l b ė t i ž m o g ų v a r g i n a m ą a b e j o j i m a i s t i k y b o s d a l y k u o s e. Tikroji pagalba ypačiai tikybos klausimuose esanti labiausiai reikalinga (p. 5). Žinomas dalykas: čia paliečiami giliausieji gyvenimo ir buties slėpiniai. Tik, kame-gi ta tikroji šičia pagalba? Sulig p. V. nuomonės, pagalba žmogui tikėjimo reikale yra viena ir toki pat kaip anuose kituose reikaluose. Vadinasi, neužtenka abejojantį įtikrinti tam kartui, bet... reikia paskatinti pačiam susirasti tikybos kelią ir „visiškai stovėti s a v o kojomis ir tikybos dalykuose“ (p. 6); t. y., reikia, kad kiekvienas turėtų ir čia pilną „saviškumą“. Tą savo mintį autorius šitaip ilustruoja.

„Tik apmąstykime, kaip maža yra saviškumo tikybos dalykuose. Paprastai vienas į šį bei tą tiki, kadangi kitas į tą patį dalyką tiki, tai esti, jį teisingu skaito. Taip laikosi ištisos žmonijos kartos tikėjimas. Ir jis remiasi tuo, kad tos kartos tėvai taip tikėję ir atgal tųjų tėvai per ilgus amžius. Toks tikėjimas, kurs tėra skaitymas teisybe, kas kitų tuo buvo laikoma, yra kaip koks tinklas seniai ir išpalengvo pintas ir mestas ant žmonių širdžių ir sąmonės ir į kurį jie įsikibę laikosi, kad nepaskęstu“.

Tose gerb. rašytojo pažiurose yra da nemaža dalis tiesos. Taip šit, tiesa yra kad toks tikėjimas[1]), kurs tėra skaitomas tiesa t i k dėlto, kad tas kitų tuo buvo ar yra laikoma, —toks tikėjimas neturi gvarancijos savo teisingumo, ir gali žmogų prilaikyti didelioje klaidoje. Ir, duokime, štai katalikų Bažnyčia niekaip nepripažintu tikru savo sąnariu tokius žmones, kurie tikėtu į šv. Trejybę vyriausiai tik dėlto, kad jų tėvai ir bočiai taip tikėjo. Antrasis tiesos grudas p. Vyduno pasakyme bus tas šit: didžiai netobulas yra ir nestiprus tikėjimas tų žmonių, kurie priima tikėjimą kaip ir mechaniškai, pasiduodami kitų įtikrinimams, o savyje nesugebėję sugromuluoti motivų parodančių, kodėl jo tikėjimas yra išmintingas ir reikalingas dalykas. Tokie žmonės nemokės atsiturėti prieš abejojimus kai tik susitiks su kitaip manančiais. Ir dėlto dar per kokį devynioliką šimtmečių pirm gerb. p. Vyduno, krikščio-

[1]) Norėdami išvengti nesusipratimų, turime pastebėti, jog žodį „tikėjimas“ mes vartosime prasmėje „la foi, Glaube, wiara“, o žodžiu „tikyba“ suprasime „religiją“.

nybės pionieriai Kristaus pasiuntiniai (apaštalai) reikalavo iš pristojančiųjų naujokų, idant jų tikėjimas butu ne koks aklas, bet išmintingas: „budami visuomet pasiryžę pasiteisinti prieš kiekvieną, reikalaujanti iš jusų atsakymo apie tą viltį, kuri jumyse yra“ (1. Petr. III, 15)[1]). Jie žinojo, kad kitaip esant, tie neva įtikėjusieji, bus it linguojami kudikiai, blaškomi visokio doktrinų vėjo, kaip vaizdžiai išsitaria vienas tųjų apaštalų savo laiške (Pov., Efez. IV, 14). Todėl tai ir katalikų Bažnyčia, sekdama apaštalų pėdomis, pradedant pirmais po Kristaus amžiais priimdavo atsivertėlius paprastai tik gerai ištyrusi „katechumenų mokyklose“ jų tikėjimo motivus. Ji ir dabar nepriima norinčiųjų prie jos prisidėti, jei šie neišmano, delko, del kokių raciju jie privalo tikėti į teisingumą jos skelbiamojo Kristaus mokslo. Tokie neva tai „atsivertimai“ del Karolio Didžiojo, o paskui Kryžiuočių kardo arba del Jogailos ir Vytauto paliepimo, Bažnyčios akyvaizdoje butu ne ką reiškę, jeigu kardo ir paliepimo nebutu pakeitęs katekizmas.

Bet, suum cuique. Tame pat įdomiame „Jaunimo“ straipsnelyje, šalip minėtųjų gražių tiesos grudų (kaip matėme ne nuo šiandien žinomų), gerb. autoriaus nuomonėse yra da ir kita dalis, kurios mes ir kaipo krikščionis ir kaipo mintijantis žmonės negalėtumėm priimti. Prie tokių punktų priguli, duokime, šitoksai pas p. Viduną tikėjiminiai - „savisko“ žmogaus supratimas:

„tikėjimas yra jo esybės dalyku... Jis žino, jog tik tai yra tikyboje naudinga, ką pats pajautęs ir ištyręs esi“ (p. 6).

Tokiame pasakyme, kas žodis, reikėtu vis pastatyti klausimo ženklelis. Visupirma, tvirtinti kad tikėjimas gali buti kieno nors esybė, butu grynas filosofiškas absurdas. Žmogaus esybė (essence, essentia, Wesen, suščnost) yra tas, per ką žmogus yra žmogumi ir be ko žmogus nebutu žmogus. Taigi žmogaus esybė (kaip ir kiekvieno daikto) yra neatmainoma ir viena. O ar žmogus tiki, ar netiki, jis vis liekta žmogus, tik mažiau ar daugiau tobulas. Tikėjimas yra žmogaus veiksmas (aktas), kurs ilganiui virsta habitualiu stoviu, bet ne esybė žmogaus.—Paskui vėl mes jokiu budu negalėtumėm sutikti su gerb. autorium, kad jis tikybos svarbą nori susiaurinti iki vieno joje „naudingumo“. Žinoma, mes ne kaltinsime čia p. V. už prasimanymą. Dėdamas „naudingumą“ į pirmučiausį pa-

[1]) Vulgatoje aiškiaus: „parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea quae in vobis est spe“.

matą tikybos klausime, p. V. pasirodo esąs skolininkas tam filosofiškajam krypsniui, kurio vardas—pragmatizmas, o gimdytojai—subjektivizmas ir agnosticizmas. Jei mes čia kaltintumėm gerb. autorių, tai nebent už nekritiškai padarytą paskolą. Mums matosi, patsai p. V. butu tai pastebėjęs, jei dar sykį butu persiskaitęs savo straipsniuką. Gi pirma ten buvo minėta visai teisingai apie didžias kančias, kenčiamas tų, kurie varginasi tikėjiminiais a b e j o j i m a i s; ir p. V. norėtu parodyti budą, tiems skaudiems abejojimams prašalinti. Na, gi visiems žinoma yra, jei jau žmogus kankinas tikybiniais abejojimais, tai visupirmiausia del sau statomojo klausimo apie objektivų tikybos dalykų t e i s i n g u m ą (vérité) arba vėl r i k l u m ą. Rupi žmonėms ir naudingumas tikyboje; bet svarbiausiuose dalykuose jis čia manomas yra tik kaipo pasekmė teisingumo, šituo remiasi ir iš jo išplaukia. Kiekviena tikyba (religija) pamatiniuose savo dalykuose yra vidujiniai surišta su amžinybės klausimais. Išmesk iš tikybos šiaip ar taip išrodantį tikėjimą apie amžinasties dalykus, su visomis to tikėjimo pasekmėmis, o matysi: jei dar kas beliks, tai nebent filosofiškas moralizavimas, bet tikybos nebliks. Na, o sužinok sveikas tų amžinasties dalykų naudingumą, neįsitikrinęs pirma apie jų objektivų tikrumą! Kalbėdamas taip, turiu omenyje žmones sužadinto proto, nesitenkinančius jausmų gyvenimu. Taigi tikybos klausimuose pirmiausis punktas buvo ir bus tas: ar šitoks bei kitoks tikėjimas atsako objektiviai tikrenybei ar ne. Be pamatuoto atsakymo į tą klausimą abejojimai nepasibaigs; nebent tik tam kartui bus užmigdyti.

Bet čia prieiname prie gretimo klausimo: kaip sužinot kokionors tikėjimo teisingumą, tikrumą? Gerb. autorius, privestame augščiaus sakinyje, matosi, norėtu šitaip atsakyti: tikyboje tas bus teisinga, tikra, „ką pats p a j a u t ę s ir i š t y r ę s esi“. Čia p. V. pasirodo esąs dvasiškas sunus tulos filosofiškai-teologiškos pakraipos (vadinamos teologiškuoju imanentizmu), įsigalėjusios protestantų inteligentijos psychikoj ypačiai nuo laikų pastorio - filosofo Schleiermacher'io (1768—1834). Ta doktrina, taip kaip ir pragmatizmas, buvo iššaukta agnosticizmo ir subjektivizmo (vartojant paprastus filosofiškus terminus pasakysime apskritai: fenomenalizmo). Bet tiek to. Mums čia ne tiek rupi gaudyti p. Vyduno nuomonių šaltinius kiek sužinoti objektivų jo nuomonių teisingumą. Tiesą sakant, tą darbą nemažai apsunkina jo terminologijos miglotumas. Gal, iš dalies, tam kalta lietuviška kalba. Taip šit kad ir žodis „ištirta“. Po juomi pas mus kartkarčiais kaišiojama dvi reikš-

mi. Kartais norima juomi pasakyti tai ką vokiškai sakoma erfahren, latin. experire (doświadczyc, ispytat), o ką lietuviškai benereikėtu pavadinti „patirti“. Tuokart tas žodis reiškia tiesioginę (immédiat) pažinimą su pagalba jau išviršinių jau vidujų pajautimų. Bet kitą sykį į žodį „ištirti“ dedama reikšmė vokiškojo erforschen, franc. rechercher, lenkiškojo dociec; ką lietuviškai gal išreikštumėm žodžiu „tyrinėti“. Šitame atvėjyje eina jau apie sukomplikuotą pažinimo procesą, kuriame toli gražu nebužtenka pirmykščių ir tiesioginių pajautų, bet reikia dikto protinių (intelektualių) galių įtempimo ir plataus sunaudojimo.—Tat apie katrą „ištirti“ kalba p. Vydunas? Rodosi neapsiriksime pasakę kad apie pirmąjį. Gerb. autorius niekur neprisimena apie protiškąjį tikybos dalykuose tyrinėjimą; tik vis kalba apie veikimą „iš širdies, iš sielos“, kurį jis atstato prieš menkesnį, jo nuomone, „galvočių“ veikimą (slg. kitą jo straipsnelį psl. 14). Matoma, jis norėtu tikybos klausimuose visiškai pašalinti protinį tyrinėjimą. Bet, ar tai teisinga? Ne ir ne! Ar tikybiniai imanentistai to nori, ar ne, tik tai pasilieka tikriausis faktas, kad žmogus dalykams pažinti turi ne tik pajautų bet ir protinę galę, kuri pasiremdama pajautų rezultatais, gali už šituos daug giliaus siekti (gana čia bus priminus kad ir matematikos mokslus). Ir joki filosofų mokykla neįstengs atmainyti šito giliausiose žmogaus įgimties gelmėse gyvuojančio troškimo—miklinti savo proto galę visose užtinkamose buties srityse, taigi ir tikybos srityje. (Tik reikia, kad čia protas neužsimirštu, nėsąs absolutusis t. y. dieviškasis protas, bet turįs ribas). Nuo to žmogaus įgimties dėsnio neišsisuko nei patsai p. Vydunas. Taip šit, nors jis savo kalboje apie tikybą garbina tik „sielą, širdį, gyvybę“, tečiaus ant kiekvieno žingsnio priverstas yra griebtis protinių argumentavimų[1]). Kad tikybos dalykų pažinimą siaurinti lig vieno „pajautimo ir patyrimo“ yra sauvališkas ir netikęs dalykas, regima dar iš absurdiškos, bet logiškai iš jo einančios pasekmės. Butent, visų 19 amžių krikščionių tikybą—reikėtu pripažinti neturinčia tikybos prasmės, ypačiai gyvos, „saviškos“ tikybos. Ištiesų: kuris iš krikščionių „pats savyje pajautė, patyrė“ tokius dalykus, kaip Švenč. Trejybė, Dievo Su-

[1]) Tas pat buvo atsitikę ir su visais p. V. pirmtakunais: D. Hume (1711 — 1776), Jacobi (1743 — 1819), Schleiermacher, James ir k. Lygiai taip-pat yra nusidavę vadinamiems modernistams. Už tai ir Pijus X savoje encykloje „Pascendi“ išmetinėja jiems, kad jie viešai nuolat skelbėsi nenorį turėti jokio reikalo su filosofija, tuotarpu ištikrųjų, paslaptomis, uoliai darę filosofiją. (Žiur. latin.-vokišką laidą pas Herder'į p. 70).

naus Įsikunijimas, Atpirkimas ir t. p., o be jų išpažinimo krikščionybės juk nebuvo ir nebus, nebent tik ponų rašytojų popieriuose? Mes, krikščionis, tų dalykų savyje nepatyriame, vienok jie mums yra neabejotini. Kokiu tai budu? Mat mes neužsidarome, kaip tie imanentistai nuo i š l a u k i n i o tiesos šaltinio. Ir, mes galime gana sužinoti historiškai, kad yra buvęs Kristus ir skelbęs, esąs Dievo-Siųstasis; mes sužinome historiškai irgi, kad jis savo tvirtinimą parėmė viršprigimtiniais dieviškais ženklais; todėl mes randame, kad tikėti jo žodžiui yra išmintinga ir reikalinga. Jo tai, kaipo Dievo Siųstojo, žodžiu remiasi musų tikėjimas į Šv. Trejybę ir t. t. Jo, Dievo Siųstojo, žodžiuose, mes matome daug tvirtesnę tikybai gvarancijąą, neg musų „pajautose ir patyrimuose“. O jei mes katalikai šventai pasitikime ir Bažnyčios balsu, tai vėl delto, kad esame gyvai įsitikrinę, jog Kristus ją įgaliojo, Jojo mokslą neklystant išguldinėti ir žmones prie Jo (Kristaus) vesti. Todėl mes nemanome, kad Bažnyčia mus „skriaustu ir silpnintu“, kada mums „įkvepia savo nuomones, savo geismus ir mintis“: ji to nedaro lyg iš pasalų, ji visiems norintiems nurodo savo įgaliojimą, ir mes žinome, kad jos žodis ir veikimas yra Kristaus veikimo pratęsimas.

Taip tatai, musų buvo nurodyta, kokioje prasmėje ir mes nemažiaus už gerb. p. Vyduną reikalaujame iš tikinčiųjų saviškumo. Toliaus esame pasakę, kodėl mes nesutinkame su p. V. kas del kelio, kuriuomi gyvas saviškumas pasiekiama. Dabar turime dar pridėti, kad mes skaitome klaidinga gerb. autorio nuomonę kas del laipsnio saviškumo tikybos dalykuose. Jisai, teisingai nupeikęs vieną kraštutinumą— visišką saviškumo stoką—staiga persimeta į kitą kraštutinumą: ima reikalauti kiekvienam „v i s i š k a i stovėti s a v o kojomis ir tikybos dalykuose“ (p. 6). O tai bus, pagal p. V., rodosi, vien tada, jei žmogaus viduje „vyrauja“ t i k jis p a t s, t i k jo p a t i e s siela. Bet taip manyti, tai bus ne kas kita, kaip įtempimas saviškumo iki absoluto reikšmei. O tai butu didžiai klaidinga. Absolutiškai savišku tegali buti vienas Dievas, kurs jokiu budu nei nuo ko nepriguli, nes Jis pats yra neapribuota buties pilnybė. Kitos butįs (neišskiriant žmogaus), budamos apribuotos savo buvime bei veikime (taigi ir tiesos pažinime), priguli nuo daugel ko, o ypač nuo visos buties Priežasties, t. y. Dievo. Todėl nėra negalimas daiktas, kad Absolutiškasis Protas, Absolutiškasis Geras, jei norėtu, galėtu atleisti mums, apribuotosioms butybėms, keletą savo spindulių, ypatingu budu apreikšdamas mums „savo mintis, savo geismus“— savo tiesą. Šitokią-gi viršprigimtinę Dievo

Apraišką, filosofiškai (savyje) ne negalimą, historiškai sužinome esant pilnai išmintingai tikėtiną. Negana to. Vardan togi musų buties apribotumo, neabsolutumo, pilnai teisėtai gali atsitikti, kad ir musų viduje „vyraus“ „aš pats“ n e t i k musų „siela“, bet ir ypatingas Absolutiškosios Butybės ir Gyvybės veikimas,—tas ką krikščionis savo kalboje praminė viršprigimtine Dievo malone. Gerb. p. Vyduno teorija dėl savo siaurumo, iš kalno nori uždaryti duris tam galingajam dieviškam veikimui. O jei kartais ir užsimena apie pagalbą iš Dievo, tai vienok tempdamas musų žmogiškąjį saviškumą iki absoluto augštybės, ir supainiotas imanentizmu, jis vis tiek stato viršumkojomis visą dalyką. Taip, minėdamas apie „tikrąją pagalbą“, kuri „turi pareiti iš versmės viso gyvenimo“, autorius paskelbia: „o tą pagalbą kiekvienas žmogus tegali p a t s p a s i i m t i“ (p. 7). O iš kur gerb. autorius žino, kad tokią pagalbą žmogus negalėtu g a u t i, a p t u r ė t i, p a s i d u o d a m a s Dievo veikimui, o ne patvaldiškai i m d a m a s? —Kaip keletas kitų punktų, taip ir ši paminėtoji p. V-no teorija yra griežta priešingybė Kristaus mokslui, kurs pamatuosna tikro tikybinio gyvenimo deda visupirma a k t i v ų Dievo malonės mumyse veikimą, ir tai pirmesnį už musų pastangas. Užteks čia priminus tokius griežtus Kristaus žodžius, kaip šit: „Niekas negali ateiti pas mane, jei Tėvas, kurs mane siuntė, jo nepatrauktu“ (Evang. Jon. VI, 44); arba vėl Kristaus pasiuntinio, apaštalo Povilo: „Nes D i e v a s yra tas kurs d a r o jumyse ir norėjimą ir išpildymą sulig (savo) geros valios“ (Pilypieč. II, 13[1]).

(T. b.)

APIE SKAITYMĄ KNINGŲ.

Ką mes skaitome? —daugiausia apysakas, romanus, vaizdelius. Žinoma, išdalies tas ir naudinga. Susipažįstame su autoriais, imam geriaus suprasti gyvenimą, vaidentuvę, kalbą išsidirbam. Bet iš kitos vėl pusės randasi ir blėdis tokio skaitymo. Visokios tos apysakos ir lengvi pa-

[1]) Tuomi vienok, kaip regima iš kitų vietų, apaštalas neužginčija, jog ir žmogus išganymo darbe gali veikti, bet vis tik Dievo traukiamas, vedamas ir padedamas.

siskaitymai maž ką teduoda peno musų protui. Skaitant vien tik apysakas žmogus gal pasidaryti svajotoju lengvomis ir paviršutinėmis pažiuromis į gyvenimą. Tam išvengti, reikia be apysakų skaityti rimtas, geras, mokslišKas kningas. Kiekviena rimta kninga daug duoda dvasiško peno musų protui, sužadina augštesnes, prakilnesnes mintis, ir lyg traukte traukia žmogų nuo šio pasaulio, į kokį tai kitą idealį pasaulį.

Juk kas tai yra kninga? Jinai yra pasikalbėjimas su išmintingu žmogumi. Gabus, išmintingas žmogus, kitaip manąs, matydamas visokius gerus ir blogus apsireiškimus musų gyvenime, kurių paprasti žmonės nemato, turėdamas prakilnesnius jausmus, mintis—daug ko gali mums pasakyti, pamokyti, dvasią augštyn pakelti. Bet vienam žmogui, tiesiog fyziškai negalima su visais pasikalbėti—jisai rašo kningą — per ją jis prašneka į kiekvieną, kas tik nor su juom kalbėtis, jo klausyti. Tuo budu kiekvienas iš mus gal pasikalbėti su geriausiais, išmintingiausiais šio pasaulio žmonėmis—reikia tik paimti ir paskaityti jų parašytas kningas.

O kiek moralio smagumo, užsiganėdinimo suteikia toksai pasikalbėjimas; kiek peno protui! Kiek prakilnių minčių, naudingų patarimų, žinių randame rimtose kningose!

Iš kitos vėl pusės skaitymas rimtų kningų padės įvykdinti, pasiekti musų tikslą, siekinius—tapti naudingais tėvynei.

Juk daug mes manome, kalbame apie tai, kad darbuosimės tėvynės labui, stengsimės, kaip galėdami padėti jai sunkiuose jos varguose. Kad tas viskas nepasiliktu gerais tik norais, tuščiais žodžiais, o butu įvykdinta gyveniman—reikia prideranČiai prisirengti prie to taip augšto darbo. Išdirbti savyje budą - valią, trumpai sakant išlavinti save—tuomet tik galėsime buti naudingi tėvynei. Pakol jauni esame, pakol daug mumyse spėkų, energijos, gaminkimės, rengkimės prie to augšto darbo. Mokykimės! Geriausi musų mokytojai—kningos. Reikia tik mokėti naudotis joms. Togi nesunku išmokti,—reikia tik pildyti šios sąlygos:

1) Kiekvieną kningą imti tuom tikslu, kad pasinaudoti žiniomis, mintimis, tenai ėsančiomis. Skaityti ne delto, kad greičiau perskaičius vieną imti kitą. Atminkime, kad ne tasai išmintingas, kursai daug kningų perskaitė be jokios naudos, bet tasai, kurs nors mažai skaitė, bet pasinaudojo.

2) Reikia visą-ką skaityti atidžiai, palengva, įsigylinant į kiekvieną svarbesnę mintį, atkartojant vietas— kur negerai suprasta, lig pilnai suprasim. Gera daryti ištraukas išsirašant svarbesnes mintis, kurios mums labiausiai patiko.

3) Perskaičius ką reikia, gerai apmąstyti, kokią mums naudą suteikia kninga, ko mes išmokome iš jos. Geram ištyrimui šio klausimo, reikia atkartoti bent svarbesnes mintis, patėmytasias kningoje vietas.

Taip skaitant tikrai pasinaudosime. Darbas nesunkus—o naudos nemaža. Patįs tai pamatysime, tik pamėginkim. Prietam labai naudinga skaityti garsių, mokslu atsižymėjusių žmonių biografijas. Jų gyvenimo darbai nurodo mums, ką žmogus atlikti, nuveikti ir pasiekti gali. Jos sukelia musų širdyse pasistebėjimą ir norą sekti jų pavyzdžius. Kiekviena biografija tai naudingas kelvedis galvojančiam žmogui[1]).

Taigi draugės, draugai, pakol jauni, pakol mumyse gyvuoja geri norai, imkimės gerų skaitymų. Sėkime savyje pasėlio grudus, kad ateityje atsakančių vaisių sulauktumėm.

Atminkite, kad tauta turtinga ne žemės ar gerybių daugumu, bet savo išlavintųjų dukterų ir sunų naudingu darbštumu.

Todėl prie darbo, draugės ir draugai, prie darbo, kad pasiekus tikslą, taptumėm naudingi tėvynei ir ne veltui nešiotumėm vardus Lietuvos - tėvynės veikėjų!—

Draugė.

---

[1]) Pradžiai rekomendijame: Владимиръ Соловьевъ. Жизнь и творенія. Очеркъ В. Л. Величко. Изд. второе. СПБ. 1904, ц. 1 руб. 50 к. *Red.*

Iš moksleivių gyvenimo.

Geneva. Genevos universitatę lanko daug svetimtaučių (1/2 viso skaitliaus). Daugiausia yra tai Rusijos ir Balkanų pusiausalio karalysčių pavaldiniai. Tarp Rusijos pavaldinių, pagal skaitlingumą, pirmą vietą užima lenkai, paskui žydai ir rusai. Lenkų didumą tveria gražioji lytis. Lenkai gerai susiorganizavę; turi kelias draugijas. Rusai, nors ir skaitlingi, vienok savo organizacijų neturi. Žydai laikosi visai nuošaliai; turi vieną draugiją. Tarp studentų iš Balkanų pusiausalio daugiausia bulgarų, ir graikų; atskirų draugijų jie neturi. Yra nemaž ir armenų iš Armenijos, Turkijos ir net Persijos. Taigi Genevos universitatė mirgėte mirga visokių tautų ir tautelių atstovais. Deja, truksta, rodos, vien tik lietuvių. Ir tikrai, be rašančiojo šią žinelę—musiškių tur but čia ir nėra.

Neskaitant visų tų pavienių, grynai tautiškų draugijų Genevoj yra dar „Studentų Krikščionių Draugija“ bendra visiems. Krikščionių! Skaitytojus supras kad „Krikščionių“ draugijos pavadinimas yra vien geras budas neprityrusius krikščionis gerais n e k r i k š č i o n i m i s perdirbti...

7/XI buvo tos Draugijos susirinkimas. Susirinkimuose gali dalyvaut, kas tik nori (kad ir žydas, Mahometo sekėjas ir t. t.). Naudodamos proga ir aš, kaipo krikščionijos idealus užjaučiantis,—nuvykau susirinkiman. Posėdis prasidėjo prof. Chodat'o prakalba apie „Studentų brolybę universitatėse“. Nenuostabu kad garbus profesorius kaipo biologas-botanikas pradėjo savo prakalbą nuo augmenų ir atsidurė galutinai į žmogų. Patėmijęs, kad augmenis ir gyvuliai išskirstyti po visą pasaulį gyvuoja prisitaikinę prie šalies klimato ir kitų aplinkybių, ir kad tas prisitaikinimas yra netik paviršutinis, bet giliai vidujis, t. y. kad net į augmenų ir gyvulių organizmų anatomišką sąstatą daraąs įtekmę, prof. Chodat pritaikino tą biologijos dėsnį ir prie žmogaus dvasiškai-fyziško gyvenimo. Kadangi kiekvieno pasaulio kampelio fyziškos ypatybės skyriasi, tai nesunku ir įvairių šalių gyventojų budo skirtumas patėmyti. Vienok, nežiurint į atskirų tautų ypatiškumus, bu-

do skirtumą, visos pasaulio tautos, visa žmonija tveriant stebėtiną harmoniją. Įvairumas tas neikiek netrukdo žmonijos pirmynžangos, bet dagi yra vienintelė žmonijos kulturos vispusiškumo priežastis, ji stumia juos prie bendravimo; viena tauta lyg dapildo antrąjį, viena naudojasi stingančiais jai kulturos turtais kitos tautos. Todėl, tęsė kalbėtojas, visai nesąmoningai maną kaikurie vokiečiai, buk jie galį ir vieni pasaulyj' gyventi. Dabartiniame stovyje gal but, bet, kas pasakys, kiek prie dabartinės jų kulturos kitos tautos yra prisidėję? Tatai negalima niekint kitų tautų, nors ir mažiausiųjų, nes kiekviena jųjų turi savo ypatybes, savę pašaukimą, atvaidinti žmonijos historijoj tam tikrą rolę. Todėl, baigė Chodat, brolaukimės, viens kitą gelbėti skubinkim; bet savo tautos, savo tautiško individuališkumo neignoruokim ir nesistengkime jo savyj' ištrint,—to brolybė nereikalauja. Kiekviena tauta, kaip ir pavienis asmuo, turi atlikti čionai tulą darbą, specifišką kiekvienai tautai, kiekvienam asmeniui.

Baigdamas savo straipsnelį pridursiu nuo savęs, kad ir mes lietuviai, ypač jaunuomenė, turime savo specifišką rolę žmonijos historijoj', kad ir mes neblogesni už lenkus „mesianistai", ir kad lenkai neturi jokių moralių teisių reikalauti, idant mes savo tautiško idealo išsižadėtumėm. Tauta ne a b s t r a k c i j a ir tautos pasiuntinystė n e s a p n a s. Mes jos sąnariai—musų priedermė ne tuščias žodis, bet realis darbas, veikimas, -darbas su pasišventimu, išsižadėjimu savęs. Musų visa dvasiškai-fyziška energija darbe del tautos turi jai, tai yra Lietuvai užtikrint amžiningumą, ją prie amžino Idealo privesti, jai Dievo karalystę jau čia ant tos ašarų pakalnės įsteigt padėti. Darbas milžiniškas, bet garbingas. Todėl darbuokimės, broliai ir seserįs; parodykim žmonijai, kad ir lietuviai turi savo idealą ir nori žmonijos gyvenimę jį įvykdint. Nes tikrai gėda mums, kad mes ligšiol lyg neegzistavome; mus užrubežyj vis su lenkais identifikuoja.

Metas mums visur drąsiai pažymėti, kad mes lietuviai, ne lenkai.

Lietuvos Mylėtojas.

Gryva. (Kuršo gub). Čia 1911 metais iš Alukštos, del stokos ten tinkamo mokyklai buto, perkelta m o k y t o j ų s e m i n a r i j a. Kol kas joje dar tėr tik 2 kursu, bet kasmet atidengiama po kursą augščiaus. Išviso bus 4 kursai. Į seminariją priimami mokiniai krikščionįs. Lietuvių kol kas esame tik 3: 1 pirmam skyriuj ir 2—antram. Iš laikraščių

skaitome šiuos: „Vilti“, „Draugiją“, „Šaltinį“, „L. Zinias“ ir „L. Ukininką“. Beto dar gauname knygų iš pašalinių ypatų.

Lietuviams - moksleiviams verta į tą mokyklą atkreipti savo atidę.

P. Valgutis.

Kaunas. Kaune yra trįs vidutinės mokyklos: gimnazija, komercijos mokykla ir keturių klasių progimnazija. Vyrų gimnaziją šįmet lanko: I—6; II—2; III—6; IV—5; V—6; VI—3, VII—6; VIII—2, išviso 36 mokiniai, kurie klauso tikybos išguldymą lietuvių kalba. Prie šito skaičiaus reikia pridėti dar kelis, mokančius lietuviškai ir lankančius lietuvių kalbos lekcijas. Taigi galutinai gimnazijoj bus apie 40 lietuvių, arba 10% viso mokinių skaičiaus. Pereitą metą baigė gimnaziją du lietuviu: Valickas ir Nasvytis—abudu pastoję Maskvos universitatėn gamtos skyriun. Komercijos mokykloje yra 15 lietuvių, arba 5%; Adamčiko progimnazijoj: I—1; II—5; III—4; IV—2; t. y. 12 mokinių, arba 12%. Kaip matome, lietuvių, lankančių Kauno vidurines vyrų mokyklas, skaičius neperviršija 70 mokinių, arba 10%. Vienok reikia pažymėti, kad lietuvių skaičius vis auga, nežiurint į tai, kad čia sunku pastoti, ypatingai vyrų gimnazijon.

Kazelis.

Seinai. Be dvasiškos seminarijos, yra čia dar triklasė miesto mokykla. Prieš kelerius metus ją vien tiktai lenkai telankė. Dabar, ačiu Dievui, tapo įvestos ir lietuviškos pamokos, kurias išguldinėja p. J. G., vyras gerai prasilavinęs prigimtoje kalboje. Tikybos tiesas aiškina kun. A. S. taipgi lietuvis. Abejos pamokos buna du kartu per savaitę. Mokiniai suvažiuoja čion netik iš Suvalkų rėdybos, bet yra keletas net iš Kauno ir kitų aplinkinių. Ačiu darbštiems musų vadovams, kasmet išeina iš tos mokyklos po keletą vidutiniškai prasilavinusių prigimtoje kalboje jaunikaičių.

Šiemet visoj mokykloj yra 72 lietuviu. I kl. 22, II—28 ir III—22.

Sulyginus šiandieninį jos stovį su tuo, kas buvo keliais metais atgal, kiekvienas gali pamatyti, kad jau ji yra vidutiniškai pakilus lietuviškoje dvasioje, ir galima tikėtis kad susilauks da augštesnio laipsnio ir daugiaus galėsime pasinaudoti jei ne mes, dabartiniai mokiniai, tai bent musų draugai. Dieve jai padėk.

Augštaitukas.

Telšiai. Musų gimnazijoj tik du lietuviu mokytoju. Kiekvienoj klasėj per savaitę turime po dvi lekciji lietuvių kalbos. Lietuvių kalbos mokinas V klasėj—12 mok. IV kl. —8., III kl.—6. II kl.—4. I kl.—6.

Mokinys.

KATALIKIŠKOS MOKYKLOS.

Friburgas (Šveicarijos). 15 Lapkričio, iškilmingo universitatės atidarymo dienoje, buvęsis rektorius, duodamas atskaitą apie savo rektoriavimą, tarp ko kito pranešė atsižymėjimą pereitais metais kaikurių vietinės universitatės profesorių, butent:

Profesorius *Betroni* buvo pakviestas sąnariu korespondentu į „Reale Deputazione Ferrarese di Storia Patria“. Prof. *Besson* pakviestas sąnariu korespondentu į Genevos: „Société d'histoire et d'archéologie“ ir sąnariu Besancon'o (Francijoj) „Académie des sciences, belles lettres et arts“; Prof. *Breuil* sąnariu į karališkąją Danijos Archaiologijos draugiją. Prof. Brunhes už savo veikalą: „La géographie humaine“ gavo nuo geografijinės Paryžiaus draugijos auksinį medalį ir nuo Paryžiaus akademijos dovaną „Halphen“. Prof. *Dhéré* pakviestas sąnariu - korespondentu į Paryžiaus: „Société de biologie“. Prof. *Girard* nuo Bulgarijos caro gavo kryžių „de mérite civil“ (Commmndeurkreuz) ir nuo Francuzų valdžios gavo taipogi garbės legiono kryžių (Ritterkreuz der Ehrenlegion). Prof. *Leitschuh*, kaipo buvusiam Strasburgo universitatės profesoriui, Elzaso - Lotaringijos valdytojas davė lėšas išleisti antrąjį tomą jo veikalo: „Flötner - Studien“. Taipogi Bavarijos princas Luitpold'as suteikė jam sidabrinį medalį. — Prof. *Mandonnet* gavo nuo Francuzų valdžios titulą: „Officier de l'Instruction publique“. Francuzų valdžia profesorių *Turmann'ą* pripažino „Officier d'académie“. Profesorius *Zeiller*, už savo veikalą: „L'idée de l'Etat dans St. Thomas d'Aquin“,

gavo nuo Paryžiaus akademijos dovaną: „Juteau Duvigneaux“[1]). Taigi friburgiškė katalikiškoji universitatė gali tikrai didžiuotis savo profesoriais.

V. Pažvirgždis.

—o—

EKSTERNŲ REIKALAI.

Neprošalį bus paminėjus, kad ir pas mus Marijampolėje, nors neseniai, bet jau gyvuoja eksternų kuopelė.

Joje darbuojamas kaip ir kitur. Kol da eksternai nebuvo susispietę nieku beveik užsiimdavo. Kas-gi veikti, pasimokinus, liuosu laiku?—Vieni didino ant „Varšavinės“ vaikščiotojų skaičių, o kiti jieškojo vietos ir kur kitur.

Bet kuopelei susitvėrus, viskas persimainė.

Jau liuosą laiką paśvenčiam moksliškam besilavinimui: skaitome, rašome; savo laikraštį „Ateitį“ kaikada bendrai imame skaityti, kad viską geriau suprasti, nes musų jaunimas dar reikalauja ir paaiškinimo, o kaikur ir labai[2]). Svarbu, kad pradžia padaryta. Ačiu Dievui ir už tai. Toliau, tariamės, darbas mums seksis geriau.

K. Vieversėlis.

—:—

OI EISIU, EISIU.

Oi eisiu, eisiu,
Aš čia nebusiu:
Čia pikti žmonės,
Čia aš pražusiu.

Eisiu į brangią
Tėvų šalelę,
Ten kur dainuoja
Mano mergelė,—

Kur sriaunios upės
Čiurena teka,
Kur apie meilę
Man viskas šneka.

Lazdeika.

---

[1]) Bendras „Ateities“ skaitymas, praktikuojamas Marijampolės eksternų kuopelėj, verta įvesti ir kitur. *Red.*

[2]) Dovanos Halphen, Juteau, Duvigneaux yra pramintos nuo vardo labdarių, kurie paaukojo tam tikras pinigų sumas, idant iš jų atsižymėjusiems moksle vyrams butu duodamos premijos.

DRAUGAI, SKAITYKIM LIETUVOS HISTORIJĄ!

Lietuva, tėvyne musų,
Tu didvyrių žemė;
Iš praeities Tavo sunųs
Te stiprybę semia!..
Kudirka.

Lyg Nemuno vilnįs, bėga, banguoja laikas. Pavyti jo nieks nebegal... Nyksta vienos, gema kitos kartos; žuva miestai, viešpatystės; vienos tautos griuvo, kitos kįla, o laikas visa tai palieka ir bėga tolyn ir tolyn... Tik liudni griuvėsiai pilių, tik bočių kapai liudija mums, jog ir seniau gyveno žmonės, kurie, kaip ir mes, vargo, dejavo, linksminos... Žmonės žiuri į tuos griuvėsius ir stebiasi. Ir štai žmogaus akyvumas verčia žmogų tyrinėt, kas buvo pirm jo. Ir taip gema historija. Kaip kiekvienam žmogui malonu atsimint savo kudikystės dienas, taip malonu tautiečiui skaityt savo tėvynės historiją. Historija uždega širdyse skaisčią patriotišką meilę prie tos brangios žemelės, kurią šimtais metų gynė, nesigailėdami kraujo ir gyvenimo musų bočiai. Historiški galiunai mums virsta idealais meilės savo tėvynės. Imkim, pavyzdin, Lietuvos historiją. Kieno širdis neužsiliepsnos skaitant apie garsingus Keistutį, Gediminą, Vytautą ir kitus galiunus, kurių gyvenimo tikslu buvo vien tik Lietuvos-matutės gerovė.

Historija ramina mus nelaiminguose padėjimuose tėvynės, duodama energijos prie darbo dėl jos labo.

Pav.: lietuvis, skaitantis Lietuvos historiją, nenusimins matydams jos liudną šių dienų padėjimą. Jis žino, jog buvo laikai dar baisesni! Iš visų pusių buvo nekartą suspitę priešai ant apžėlusios traškančioms girioms Lietuvos, bet meilė liepsnojančios karžygių krūtinės, it gyvoji siena, užstodavo jiems kelią ir neleisdavo draskyti savo prigimtą lizdelį. Pav. Margeris su savo kareiviais ir jauna Laimutę žusta degančio laužo liepsnoje, o nepasiduoda kryžiuočių rankosna.

Lietuva brangi! ar šiandien tarp musų daug tokių vyrų atrasi?... Oi ne, man rodos... Dabar del šiltesnės vietelės, del gardesnio duonos kąsnelio neviens išsižada savo malonios, gražios kalbelės ir budo!...

Historija—tai gyvenimo mokykla. Ji mums nurodo klaidas musų bočių ir budą išvengti jų. Historija rodo, kas tramdė kulturos bei civilizacijos pažangą, ir tuo mokina mus, ko turime saugotis ir ką sekti šioje gadynėje. Be to mums lietuviams musų didvyrių bočių karžygiškas budas rodo, jog tauta, turinti tokius galiunus, negal žlugti. Historija uždega musų širdyse skaisčią vilties žvaigždelę, jog kada nors pražus nakties tamsybės ir ant Lietuvos aptemusio dangaus užtekės giedri laisvės ir šviesos saulelė. Jos malonus gaivinantis spindulys pasieks nelaimingo sermėgiaus krutinę, uždegs joje meilę „didvyrių žemės“ ir priduos jam energijos kovoje del kasdieninės juodos duonos kasnelio. Dabartinis kulturiškas Lietuvos atgijimas tą aiškiai pranašauja ir verčia žmogų sušukti Maironio žodžiais:

„Žiurėk! rytuos aušra jau teka,
Pagiriais paukščiai šneka.
Laikai jau mainos;
Matom visi
Užšvis kiti
Lietuvai, musų tėvynei!..“

Tik, deja: ne visi, toli gražu ne visi moksleiviai supranta ir nori suprasti naudą musų tėvynės historijos. Daug musų moksleivių kuopuikiausiai žino smulkmenas iš Rożdestvienskio ir Beliarminovo, atmintinai žino net pavardes arklių Aleksandro Makedoniečio, o nežino svarbiausių faktų iš tėvynės historijos.

Liudnas toks apsireiškimas! Užtat tai ir gesta-nyksta musų brolelių ir sesyčių „šventa ugnis toji, kur traukia prie darbo ir duod naujo vieko“, toji meilė tėvų žemelės, kuri stiprino musų bočius kruvinose kovose su priešais. Už tat tai ir nepasirodo pas mus tinkamo historijos vadovėlio ir tam tikrų archaiologų, historikų, kurie atidengtu tą tamsią uždangą nuo tėvynės praeities ir skaisčiais mokslo spinduliais nušviestu musų bočių nelaimes, vargus ir linksmybes. O praeitis musų tėvynės gana žin-

geidi ir pamokinanti; tik susispietę į burelius įsigilinkim, draugai, į praeities bangas! Draugai! „Eikime Lietuvos keliu“, bet pirmiau pažinkim tą kelią! Pažinkim kelią, kuriuo 19 amžių ėjo puldama ir vėl prisikeldama musų tėvynė! Pažinkime kėlią, aplaistytą bočių krauju, o tąsyk galėsim drąsiai juo žengti!...

Cimbakas.

—o—

NUO REDAKCIJOS.

Žinodami, jog per šventes mokiniai tur daugiau liuoso laiko pasiskaitymui—sekantį n-rį išleisime daug didesnį. Ten įdėsime ir atsiųstas „Ateities“ konkursui eiles: „Ateitininkų hymnas“.

—o—

Aukos „Saulės“ namams.

Per Justyną Banaitį (ant knygutės № 131). Nuo: Steponaičio 50 kap., J. Pranaitytės 3 rub., kun. Švelnio 2 rub., A. Jakaičio 20 kap., Kaupo 40 kap. ir 40 pfenigų, J. Krikščiokaičio 10 kap. ir J. B. 30 kap.

Viso labo 6 rub. 50 kap. ir 40 pfenigų.

Redakcijos atsakai.

V. Bijunui: Nei minties aiškumo, nei formos gražumo Tamstos eilėse nerandame. Reiktu daugiau skaityti gerų poetų.

P. Uoseliui: Silpnokos, dedame vien pradžią bent kiek ištaisę.

S. Jaunučiui: Ačiu, sunaudosime.

Ateitininkei: Žodynų, kokių Tamista norite yra keli:

1) Lenkiškai - lietuviškai - rusiškas, — sutaisytas *kun. J. Ambraziejaus.* V. 1907. XVI+552 p. 2 r. 80 k.

2) Lietuviškai - latviškai - lenkiškai - rusiškas, — *kun. M. Miežinio.* T. 1894. 292 p. — 2 r. 50 kap.

3) Lenkiškai - lietuviškas, — *Jurgio Pessio,* Varšava 1906, 108 pusl. — 60 kap.

4) Lietuviškai - lenkiškas, — *Jurgio Pessio,* Varšava, 1907, 190 pusl. — 65 kap. Jeigu pirkti 3 ir 4 sykiu, tai mokama vien tiktai 1 rub.

5) Kišeninis rusiškai - lietuviškas, — *A. Vėgėlės,* Vilnius 1906, — 160 pusl. — 40 kap.

Tik, deja, visiems jiems kritika daro nevieną užmetimą.